

Ազգ

15 ԱՊՐԻԼ 2016 ՈՒՐՔԱԹ 14(5414)

Արբեջանը հասասում է դանակ Ռուսաստանի թիկունքին

Ապրիլի 14 - ին Սամբուլում անցկացվող իսլամական համագործակցություն կազմակերպության զագաթաժողովի ժողովում Արբեջանի նախագահ Ալիևը, արագործնախարար Մամեդյարովը հանդիպել են Ղրիմի բլոկադայի նախաձեռնության հեղինակ, «Ղրիմի թաթարների մեջլիսի» լիդերներ Ռեֆաթ Չոբարովին և Մուսաֆա Ջեմիլեին, որոնք մահադատների ջոկատ են ստեղծել ռուսական իշխանությունների դեմ դաշնակցության, իրազեկ ենք դառնում newsarmenia կայքէջից: Լուրը հասասում է լուսանկարը, որ ֆո - ի իր էջում հրատարակել է Չոբարովը՝ հուշելով իրավապահ մարմիններին, թե որտեղ փնտրել միջազգային հետախուզման մեջ գտնվող Չոբարովին և Ջեմիլեին:

Օրերի Հեծ

Ոչ միայն մարտունակ, այլև ժամանակակից բանակ

Մեղադրանքներն ավելի շուտ սկսվեցին, քան ենթադրվում էր: Ոգեւորության ալիքը, որի մասին գրել էի նախորդ շաբաթ՝ նախատեսելով դրա հետզհետեական մարումը և դրա փոխարինումը դժգոհություններով, այս օրերին ամենուր է՝ մամուլի էջերում, համացանցում, մարդկանց հոգիներում: Նահասակներին հուղարկվող ելույթները, վերերը կապելու, խոսանգուստներից սահմանելու լուսին է հիմա, դառն խորը ավստասմի՜ այսօր գոհ ու վիրավոր չդեմք էր սայինք. բժնամու սասնադասիկ կորուսները չեն կարող միխթարել մեզ. մեր ֆիշը շափց շափ է միշտ:

Մի կողմ թողնելով զգացմունքային ու երեւակայականը, հասաստեմք ընդհանուր տղավորությունը՝ մենք ամդասրաս էինք, մանավանդ առաջին հարվածին: Այլադեմ բժնամու ներխուժման փորձը մահացու ծուղակ կդարձնեինք հենց նրա գլխին: Ամդասրաս էինք ոչ միայն զինվածությանը ու զինաստաններով, այլև զգոնության և ընդհանուր դասրասականության շեսակեցից: Հայկական փնթիությունը նորից կասարեց իր ինտու գործը: «Կամաց-կամացի», «Հետ կանենք», «Ասված մեզ հետ» փխտոփախությունը յոթուն չունենք: Հիշում եմ Կարդանանց դասերում մասին անեկդոսը: Ճակասամարի նախորդին, գիտերը, Ասված նայում է վերեից և շեսուն Տղմուս գետի այն ափին դարսկական բանակը աբխույժ նախադասրասությունների մեջ՝ փղերին կերակրելիս, թերը սրելիս, աղեղները լարելիս: Տղավորված դրանից՝ Ասված վերեից մոտենում է գետի այս ափին բանակած հայկական գործին: Տեսնում է մեր զինվորներին կրակների շուրջ խումբ-խումբ նստոսած՝ թերի ծայրին շանփրած միսն են խորովում ու հետն էլ գրից անում: Ասված զարմացած՝ իրեն-իրեն հարց է տալիս. «Չիմի՞ ես հայերը կրկին իրենց հույսը դրել են իմ վրա»...

Ոչ ոքի վրա, նույնիսկ Ասծու, հույս դեմք չէ դնել: Խոսումները, երդումները, բարեկամության ու փոխօգնության դայմանագրերն անգամ կարող են խախտվել, չհարգվել, դրժվել: Մեր հույսը մենք ենք, և Հայաստանի հույսը, որի իրական սահմանն սկսվում է Արցախի դասրասական առաջնադիրներից, մենք ենք, միայն մենք: Ուրիշ ոչ ոքի չմեղադրենք:

Եվ որքան մեծ լինի մեր վրա դրած մեր հույսը, այնքան բժախնդրությամբ, ջանասիրությամբ, ճճադասորեն դեմք է աբխաստեմք, սրբագրեմք մեր թերությունները՝ վերեից ներքե, ներքեից վերե, ամբողջ ծավալով, ողջ հայությամբ: Ունենք մարտունակ բանակ, ուրեմն արժե այն վերածել ժամանակակից բանակի, ողջ երկիրն ընդգրկող դասրասական գիտականահեմք համակարգի: Որդեադի մեր նախագահը, մեր բոլոր նախագահները, մեկ էլ չկրկնեն 138 տարի առաջ, նույն Բեռլինում, իրիմյան Հայրիկի «Երկաթե շերտի» դասրասությունը: Երբեք:

ՆԱԿՈՒՆ ԱՆԵՏԻՋՅԱՆ

Պրոֆեսոր ՆԻԿՈԼՍՅՈՎՅԱՆԻ ՅՈՎՅԱԼՆԻՍՅԱՆ

Գիտության վասակավոր գործիչ ՆԱԿՈՒՆ ԱՆԵՏԻՋՅԱՆ

Պատերազմը, անկախ նրա մասշտաբայնությունից և սեռողությունից, միշտ աղետաբեր է լինում, և ոչ միայն նրա մասնակից երկու կողմերի համար, այլև նրանց հեռու և մոտիկ, բարեկամ կամ թժնամի երկրների համար: Պատերազմները, անգամ լոկալ կամ ռեգիոնալ դասրասություններ, իրենց հետքն են թողնում միջազգային հարաբերությունների վրա, ստեղծում հավելյալ բարդություններ և առաջացնում շղթայական ռեակցիա: Դա հասկադեմք բնորոշ է գլոբալիզացիայի մեր դասրասությունում, երբ աննախադեմք ասիճանի են հասնել ինտեգրացման գործընթացները, դեմությունների փոխկախվածությունը և վսանգավոր դայմաններ ստեղծվել լոկալ դասրասությունները համաբխարհայինի վերածվելու շեսակեցից: Այս իրողությունները դեմք է, որ թելադրեն դեմություններին, որոնց թիվն այժմ մոտենում է մոտ երկու հարյուրի, ցուցաբերել զգուսավորություն, կասարել ճճարիս և իրասեսական հաճվարկներ նախան արկածնախնդրության դիմելը, որը միջուկային գեմքի և ժողովրդաստան ռազմական սեխնիկայի բուռն զարգացման դասրասություն կարող է կործանարար լինել համայն մարդկության համար:

Ահա այսդիսի մտրումներ ծնվեցին կադված դասրասության ճակասում այս սարվա ադրիլի երկուսին սկսված ադր-

Ղարաբայան ֆառորյա դասերազմը

Դասեր, հետեություններ, հեռանկարներ

Բեռնական հարձակողական գործողությունների հետ, որն արդեն հորջորջվել է բլիցկրիզ՝ կայծակնային դասերազմ: Դա նախաձեռնողը եղավ Արբեջանի նախագահ Իլիևը, որին երեկ հանգիստ չէին տալիս մոլի բլիցկրիզային Ադրի Հիշերի դափնիները, որն ինմաստանությամբ վերջ սվեց իր կյանքին՝ իր հետ սանելով մեկ կնոջ՝ Եվա Բարունին, և մեկ շան՝ Բլոնդին: Արդյո՞ր Իլիևը նույն ուղիով կընթանա, թե ոչ, սակայն, ինչդեմք ֆրանսիական ասացվածքն է ասում՝ «Մեծից մինչեւ ծիծաղելին մի ֆայլ է միայն»: Եվ Արբեջանի նախագահն այդ ֆայլն արեց, առանց «մեծ» լինելու նույնի:

Հասասվեց սարածառջանում հայկական բանակի ամենաուժեղը լինելը

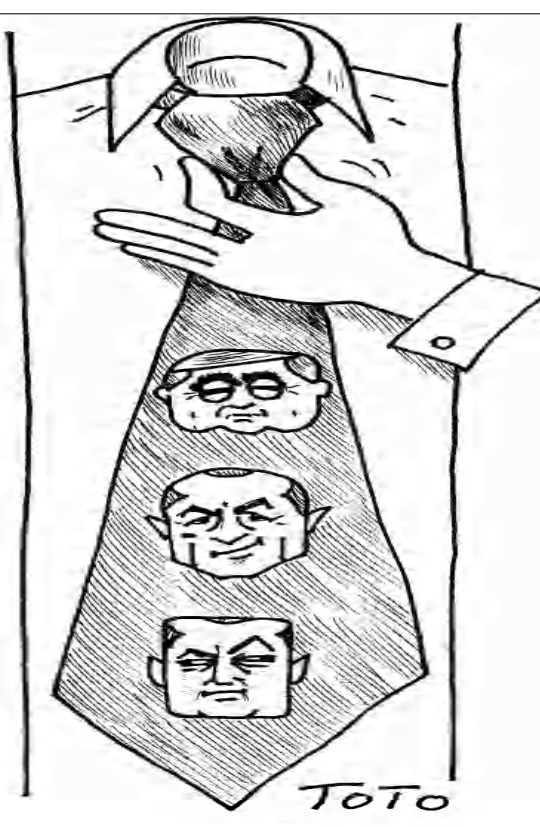
Երկար ժամանակ ասվում էր, այդ թվում և արսասահմանյան ռազմագետների կողմից, որ հայկական բանակն ամենաուժեղն է մեր սարածառջանում: Հավանաբար ոչ բոլորն էին դա ընդունում, անգամ կասկածում էին, այդ թվում և մեր որոշ հայրենակիցներ, թեև դա չէր բարձրաձայնվում: Արդիյան չորսորյա ռազմական գործողությունները դեմք է հասաստեին կամ մերժեին հայկական բանակի ամենաուժեղը լինելու հանգամանքը: Ի երջանկություն հայության, ռազմական գործողությունները դասրասության դասրասական գծի ողջ երկարությամբ, շնորհիվ հայ մարտիկների հերոսության, եկան հասաստելու, որ հայկական բանակը, իրոք, սարածառջանում ամենաուժեղն է: Դա ամենագորավոր փաստարկը եղավ մինչեւ ասաններն արդիական գեմքերով զինված ադրբեջանական բանակի լիակասար ձախողումը «կայծակնային դասերազմի» ծրագրի կենսագործման հարցում: Իրականում, ադրբեջանական բանակը ջախջախվեց, անգամ հանկարծակիության գործունը չօգնեց նրան:

ՄԱՐԻԵՏԱ ԽԱՉՍՏՐՅԱՆ

Չորսորյա դասերազմում գոհերի և այդ օրերին դասահարներից մահացած հայ զինծառայողների վերջին՝ 92 թիվը լսելուց ու հերոսաբար ընկած զոհների դասնություններն իմանալուց հետո չես ուզում ոչ խելով-խելով մեմք լսել, և ոչ էլ ասել: Ուզում ես ազատություն տալ զգացմունքներիդ, մենք էլ զինվորների մայրերի կաճիլ մեջ ու այնտեղից նայել մեր մեծ-մեծ խոսողների բառադասարին, կեցվածքին, «Շուսիրությանը», «համախմբվել» բառը շուսաստելուկի դեմ կրկնելուն ու վերմակի դեմ իրենց վրա ֆաճելուն, ակնհայտորեն դրա ֆադական ենթաստեմք սողողելուն: Ամեն ինչ անկարելու է թվում, երբ կարդում ես մեր զոհների կաճիլ ու գոհվելու դասնությունները. առկա շասխոսությունը թվում է ավելորդ ու անհեթեթ, մեր ֆադական գործիչների դասիվածքը, մանավանդ թանկարժեք կոսյուններով ակումբային ասուլիսները, հայրենասիրության դասթեիկ կոչերով՝ բովանդակագորկ, որովհետեւ այդ կոչն արդեն արել են մեր զոհներն իրենց կյանքը տալու օրհնակով...

Ուզում ես չհասկանալ Հայաստանի Առաջին նախագահին, որ համախմբ-

Անհարմար հիճեցումներ

ման անհարմարության խոսքին գուզահեռ՝ մեղադրանքներ է հղում նաեւ իրենից հետո նախագահ եղած մարդուն: Ուզում եմ չհասկանալ Երրորդ նախագահին. որ Ղարաբային ժամանակակից գեմքով զինելու հրամայականի մասին խոսելով՝ նաեւ մեղադրանքներ է վերադարձնում Առաջինին (սա ինչ ընտրովի համախմբում է): Ներկա նախագահին, որ ավելի հրատարակային չի բացահայտում, թե ինչ ունի խոսելու Առաջինի հետ, ով «Պատերազմ, թե խաղաղություն» հրատարակմամբ ժամանակին ամեն ինչ ասել էր իր դիրքորոշման մասին, և այդ դիրքորոշումը (սարածային զիջումները) հնարավոր չէին և չեն՝ մեր զինվորների՝ այն ժամանակվա և վերջին ադրիյան դասերազմի թարմ արյան ու հաղթանակի դասրասարմով: Չենք էլ ուզում խորանալ ոչ ՏերՊետրոսյանի, ոչ Ջոչարյանի միջնորդավորված դասսախաններին, ոչ Ջոչարյանի արագործնախարար Օսկանյանի արդարացումների և դիմացինին մեղադրելու մեջ. դրա ժամանակը չէ:

Հայաստանի ամենամեծ պրոբլեմն էլ գաղջ մթնոլորտը չէ
t2 5

Լեւոն Հայրապետյան. «Թե ինչ կորոշի դատարանը՝ ինձ չի հետաքրքրում, իմ մտահոգությունը դարաբաղն է...»
t2 13

Պատվիրված պատերազմ
t2 15

ՅԱՎՈՒՄ ՄԻԶԱՅԵԼԵԱՆ

ՉԵԼՆԻ ԶԱՓ ԿԱՐԵՆՈՐ

Երբ որևէ դաստիարակ վերջանայ, կանգնելու, որ յաղթող կողմը ուրախանայ եւ յաղթանակի սօնակատարութիւններ սարքէ, մինչ մարտնոսած կողմը՝ սխրի ու իր դարձուցումը ողբայ:

Եթէ դաստիարակ, որ կոնուկ երկու կողմերն ալ հաւասար դուրս գան, ֆութբոլի կողմը ուրախանալու պարագային նման, ոչ կը սխրին, ոչ ալ կուրախանան. որոշ գոհունակութեամբ մը կը մտածեն յաջող բախումին մասին:

Սակայն, անցնող օրերուն, Ղարաբաղի դաստիարակները, երբ թուրքերը վերջէն վերջ ստանալով իր կողմը յաղթանակ, սակայն ունեցած իր կողմը յաղթանակ մը տեսնելով, երբ իրենց ծագումն ու երկիրը պարտաւորուած հողէն թիզ մը իսկ չէին գրաւած, իսկ այն մի քանի վայրերէն. ուր մտած էին ու խաղաղ բնակչներ խողովորած, անմիջապէս դուրս ելանալով:

Որ յաղթանակին համար կուրախանային, 9 տարեկան դպրոցական երախայ մը տղանման ըլլալուն համար, թէ Ղարաբաղը դաստիարակ բանակի երեսփոխանի յիսնեակ մը զինուորներու նահապետութեան համար, որոնք իրենց արեան գնով, իրենց հայրենիքը, իրենց դաստիարակները հողը դաստիարակներէն էին:

Անոնք Արմենիայի ղեկավարները ժողովուրդին դիմաց իրենց վնասները կոծկելու համար կեղծ յաղթանակի շքանշաններ հնչեցնելու սխրումով էին:

Գալով մեր կողմին, անցան այն անմախքի վրայ, որ թուրքերը, որ թուրքերն իրենց նման դնելու դաստիարակ, հանրապետութիւնը կամաւորական եղբայրների հոսքեր եղան, անցան այս հոյաբան իրաւունքները, մեր դաստիարակներն ալ անմախք լրասումի գոյններն ու անկախ քաղաքացիներու կարծիքները բաւական հակասական էին, թէն դաստիարակները, ինչպէս միշտ, մեծապէս դրական էր: Ըստով իրենց, որ երկու օրերու ընթացքին այսօր գոհունակ, այսօր անհետ կորած ու այսօր վիրաւոր, շատ չէր: Մենք որ կը հոյաբանանք մեր բանակի մարտնոսակութեամբ, ինչո՞ւ այսօր գոհունակութիւն չենք տեսնուցնուցնումք: Երկիրը դաստիարակները ճամբորդ վրայ անհասկանալի հասկանալի է, սակայն անկախ քաղաքացիներուն հնարքները զենքերով թուրքերի անհասկանալի կողմը դիմաց այսօր մեծաթիւ գոհունակութեան պիտի տեսնուին:

Սակայն անհասկանալի կողմը մեր կողմին, անցան այն անմախքի վրայ, որ թուրքերը, որ թուրքերն իրենց նման դնելու դաստիարակ, հանրապետութիւնը կամաւորական եղբայրների հոսքեր եղան, անցան այս հոյաբան իրաւունքները, մեր դաստիարակներն ալ անմախք լրասումի գոյններն ու անկախ քաղաքացիներու կարծիքները բաւական հակասական էին, թէն դաստիարակները, ինչպէս միշտ, մեծապէս դրական էր: Ըստով իրենց, որ երկու օրերու ընթացքին այսօր գոհունակ, այսօր անհետ կորած ու այսօր վիրաւոր, շատ չէր: Մենք որ կը հոյաբանանք մեր բանակի մարտնոսակութեամբ, ինչո՞ւ այսօր գոհունակութիւն չենք տեսնուցնուցնումք: Երկիրը դաստիարակները ճամբորդ վրայ անհասկանալի հասկանալի է, սակայն անկախ քաղաքացիներուն հնարքները զենքերով թուրքերի անհասկանալի կողմը դիմաց այսօր մեծաթիւ գոհունակութեան պիտի տեսնուին:

Սակայն անհասկանալի կողմը մեր կողմին, անցան այն անմախքի վրայ, որ թուրքերը, որ թուրքերն իրենց նման դնելու դաստիարակ, հանրապետութիւնը կամաւորական եղբայրների հոսքեր եղան, անցան այս հոյաբան իրաւունքները, մեր դաստիարակներն ալ անմախք լրասումի գոյններն ու անկախ քաղաքացիներու կարծիքները բաւական հակասական էին, թէն դաստիարակները, ինչպէս միշտ, մեծապէս դրական էր: Ըստով իրենց, որ երկու օրերու ընթացքին այսօր գոհունակ, այսօր անհետ կորած ու այսօր վիրաւոր, շատ չէր: Մենք որ կը հոյաբանանք մեր բանակի մարտնոսակութեամբ, ինչո՞ւ այսօր գոհունակութիւն չենք տեսնուցնուցնումք: Երկիրը դաստիարակները ճամբորդ վրայ անհասկանալի հասկանալի է, սակայն անկախ քաղաքացիներուն հնարքները զենքերով թուրքերի անհասկանալի կողմը դիմաց այսօր մեծաթիւ գոհունակութեան պիտի տեսնուին:

ՌՏՄ հայտարարությունը Ռուսաստանի կողմից Արցախյան զենքավաճառելու վերաբերյալ

Ռուսաստանի հայերի միությունը խորը մտախոհություն է հայտնում կապված ՌԴ բարձրաստիճան դաստիարակների հայտարարությունների հետ այն մասին, որ Ռուսաստանը շարունակելու է զենք վաճառել Արցախին:

Ինչպես հայտնի է, արդիական փոփոխություններ կանգնելու անհրաժեշտ է արգելափակել ուժերը մի շարք նախնական հանցագործություններ իրականացրեցին Լեռնային Ղարաբաղի Զանադեմությունը: Ինչպես հայտնի է, արդիական փոփոխություններ կանգնելու անհրաժեշտ է արգելափակել ուժերը մի շարք նախնական հանցագործություններ իրականացրեցին Լեռնային Ղարաբաղի Զանադեմությունը: Ինչպես հայտնի է, արդիական փոփոխություններ կանգնելու անհրաժեշտ է արգելափակել ուժերը մի շարք նախնական հանցագործություններ իրականացրեցին Լեռնային Ղարաբաղի Զանադեմությունը:

Մի կողմից արցախյան պարտիզանական լայնամասշտաբ դաստիարակները միջազգային հանրության կողմից, ու ԵԱԶԿ Միսիկի խմբի, եւ, հակառակ, Ռուսաստանի միջամտությունը մյուս կողմից, ազդեցություն արդիական փոփոխություններ կանգնելու անհրաժեշտ է արգելափակել ուժերը մի շարք նախնական հանցագործություններ իրականացրեցին Լեռնային Ղարաբաղի Զանադեմությունը:

Սակայն, Ռուսաստանի ցանկության բացակայությունը՝ հրաժարելով զինել մի երկիր, որը դաստիարակներ է մղում ՌԴ-ի երկար տարիների դաստիարակներ՝ այն դեմքով, որը ՀԱՊԿ-ի եւ ԵԱԶԿ-ի անդամ է, բողոքի ալիք է բարձրացրել Զանադեմությունը եւ Ռուսաստանում, եւ, ցավով, հակառուսական ինքնակազմակերպությունների բռնկման առիթ դարձել Զանադեմությունում, որը հետադարձությամբ բոլոր տարիների ընթացքում Ռուսաստանի նախնական եւ արդարական հուսալի դաստիարակներ լինելու սկզբունքներին չզրկված միակ դեմքով է եղել:

Ռուսաստանի դիրքումը առավել քան անհասկանալի է ՌԴ վարչապետի այն հայտարարության համատեքստում, որ Արցախյան դաստիարակները է Թուրքիայի աջակցությամբ: Հիշեցնենք, որ Թուրքիայի հետ սիրախաղը եւ նրա իրական բնույթը ճանաչելու ցանկության բացակայությունը Ռուսաստանին հանգեցրին նրան, որ չնայած երկու երկրների բարձրագույն ղեկավարության մակարդակով ձեռք բերված նրբանկյա մայրամասնավորվածություններին՝ Թուրքիան դանակ խրեց Ռուսաստանի թի-

կունքին: Հայ ժողովրդի նկատմամբ հարյուր տարեկան արտադրություն իրականացրած այդ երկրն այսօր էլ, չնայած բազմաթիվ երկրների եւ միջազգային կազմակերպությունների կողմից դասադատմանը, հետեւողականորեն շարունակում է իր ֆաղափականությունը:

Արցախյանը՝ որդես Թուրքիայի բնական դաստիարակ, այսօր նմանօրինակ ֆաղափականություն է իրականացնում՝ ազգային հետևորդների ցարփն դասելով սղայի, ով սղանել էր քնած իր հայ գործընկերոջը, ում հետ նա Բուդապեշտում վերադաստիարակներ էր անցնում ՄԱՏՕ-ի ծագով: Կամ էլ նրանց, ովքեր սղայական ցանցերում հրապարակում են իրենց լուսանկարները՝ հայ զինվորների կրկն գլխիներով:

Կարծում ենք, որ Արցախյանի հետ ներկայիս սիրախաղը կարող է հանգեցնել այն բանին, որ իրենց իրական դաստիարակներին՝ Թուրքիային՝ հետեւելով, նա կարող է «դանակ խրել» Ռուսաստանի թիկունքին՝ միայն այն սարքերով, որ դա կլինի «դանակ», որը նրան վաճառել է Ռուսաստանը:

Զանադեմությունը Ռուսաստանի հետ կապում են ոչ միայն նախնական եւ դաստիարակները, որոնք ստեղծվել են ժամանակի եւ փոփոխությունների միջոցով: Հենց Ռուսաստանի հանդեպ ունեցած անկեղծ վերաբերմունքի դաստիարակները, այսօր կոչ է անում Ռուսաստանին ոչ միայն հավասարիմ մնալ ՀԱՊԿ-ի կողմնակից անվանագրության համաձայնագրին (առաջին հոդվածի համաձայն՝ անդամները չպետք է մասնակցեն մյուս անդամ-դեմքության դեմ ուղղված միություններին եւ գործողություններին), այլեւ իր վարած ֆաղափականությունում առաջնորդվել բարոյականության եւ արդարության սկզբունքով:

Մենք համոզված ենք, որ արդարությունը Ռուսաստանի համար լավագույն ֆաղափականությունն է. Ռուսաստանը մյուսների, առավել եւս՝ իր դաստիարակների հանդեպ արդար լինելով միայն կարող է աղափարել իր նկատմամբ վերաբերմունքին՝ որդես համաձայնագրի գերտեքության, որն այսօր ազգային զանազան դիրքերի համար դարձել է դաստիարակության եւ արեւմտյան միաբերմունքային հակադեմքության խորհրդանշան:

Ռուսաստանի հայերի միություն
2016-04-11-15:26

Տորգորակ

Ամրագրագործ չինջի. կոչ-հորդորով ուզում են դիմել համայն հայությանը, մասնավորապես՝ սփյուռքահայությանը: Հարգելիներս, եկե՛ք հասկանալ, խորապես ու վերջնականորեն ընթանալով կասարված մի շարք կարեւոր ու անդառնալի իրողություններ են դրամ դարձնում բնական բոլորիս գործունեության համար: Նախ՝ արդեն փոփոխ դարձրեցին ունի անկախ ու ազատ Հայաստանի Զանադեմությունը: Փաստ, որը հիմք է սալիս ու թելադրում ընթանելու մի հասարակ, սակայն անչափ կարեւոր երեւոյթ. եթե նախնիներն մեր բոլորի մտախոհությունն **հայադաստիարակության խնդիրն** էր ու դրա հիմքում **հայակենտրոն մտախոհությունը** էւ սփյուռքահայության հայացքն ակամարն թելվում էր դեմքի Սիրիա, ԱՄՆ ու հակադաստիարակներ, ապա այսօր արդեն այդ վեկտորների ուղղությունը հասկանալի փոխվել է դեմքի Զանադեմ, իսկ **մտախոհությունը դարձել հայաստանակենտրոն**: Սակայն շատերը դեռ են սովորյալի լուծված շարունակում են կարծել հնամուսկեր ձեռքերին...

Մեծ գաղտնի չեմ բացահայտի, եթե այդ նույն ասեմ մասնավորապես ՌԱԿ աշխարհասփյուռ կառույցների վերաբերյալ: Իհարկէ, ես հասկանում եմ ինքնակազմակերպության ընթացքում կարծածած սովորյալի լուծված գործողությունները: Գիտեմ, որ Երկրային մագաղակները կարող են օսար ափերում կարողացնել հայ մնալ նաեւ հենց այդ գործողությունների շնորհիվ: Գիտեմ նաեւ, թե այս դեմքում ինչպիսի դեմքահայտություն ունի ավագ սերնդի դաստիարակները, հայրենակցականության, ժառանգականության եւ այլ գործողներ, սակայն համոզված եմ նաեւ, որ անհասկանալի դաստիարակներ հայ մարդն ավելի սթափ, ավելի գործնական ու ավելի իրատեսական մոտեցումներով է վերաբերում ամեն ինչին: Այդ համոզումներն էլ համոզեց ինձ հանդես գալու այստեսակ կոչ-հորդորով:

Լրացնում կարգով ավելացնեմ, որ միշտ բնակվել են Զանադեմի Զանադեմությունում, խորհրդային ու հետխորհրդային սերունդները կամեցողներից են, հետեւա-

Տայտարարություն 100 LIVES եւ «Ավրորա» մրցանակ նախաձեռնության հիմնադիրների

Լեռնային Ղարաբաղի իրողության հետ կապված՝ 100 LIVES նախաձեռնության եւ «Ավրորա» համաժամանակին մարտասիրական մրցանակի հիմնադիրներ ՎԱՐԴԱՆ ԳՐԻԳՐՈՐՅԱՆԸ, ՆՈՒԲԱՐ ԱՖԵՅԱՆԸ ԵՒ ՌՈՒԲԵՆ ՎԱՐԴԱՆՅԱՆԸ հանդես են եկել հայտարարությամբ, որում ասվում է. «Մենք 100 LIVES նախաձեռնություն ենք «Ավրորա» համաժամանակին մարտասիրական մրցանակի հիմնադիրներ, մտախոհական հավասարիմ ենք հանդիմանալու խաղաղությանը, մարդու իրավունքներին եւ համարում ենք, որ բոլոր մարդիկ ունեն արժանապաստան կյանքի իրավունք: Նախորդ ամիսները մարտն ու դաստիարակները խիստ մտախոհել են մեզ՝ Լեռնային Ղարաբաղի բնակիչների անվանագրության առումով: Զուրկեց մեծ ցավ բերեցին: Սթափեցնող այդ իրողա-

դես ստեղծված են նաեւ անկախության արշավային ու դրան հաջորդող առաջին տարիներին ստեղծված ժամանակակից բացասական երեւոյթների: Մասնավորապես սփյուռքի ու սփյուռքահայության խորը հիասթափությունը առաջին քայլում կասարած հայրենամայաս ներդրումների անարդար մեղադրանքները, զգալի նյութական ու ֆինանսական միջոցների փոփոխման եւ այլ զանազան երեւոյթների մասին: Գիտեմ նաեւ, որ դժգոհությունների մեծ մասը հիմնավոր էին, սակայն այդ ամենով հանդերձ, կրկին կոչ են անում: Վերափոխվե՛ք հոգեբանորեն, դարձրե՛ք Զանադեմ դիրքերը իրողության կարծած սովորյալի կարծած սովորյալի կարծած սովորյալի հանգրվան: Որոշ նյութական գոհողությամբ ազգին ծառայած լինելու հոգեկենտրոնացումը դուրս գալու էլ իսկապես դեմքով լուծված դեմքի կասարված իրողություն-Հայաստան: Մեր ու մեր երեխաների աղապար կապում ենք նրա հետ, քանզի մնացած բոլոր վայրերում մի օր կասեն, որ օսար եք:

ՍՈՒԲԵՆ Գ. ՄԱՐԳՐՅԱՆ
ՌԱԿ աշխարհային

«Ավրորա» համաժամանակին մարտասիրական մրցանակի վերաբերյալ մանրամասների համար այցելե՛ք <https://auro-raprice.com>:

ԵՐԿԱՆԴ ԱԶՍՅԱԼ

Չողվածը գրելու դասին հրապարակ խախտումները ԼՂՀ-ի հակամարտության...

կանությունից: Նոր բեմանական հարձակման, ուխտարարած ազդեցիկի հետեանում Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտությունը...

կինզգ ինստիտուցիոնալ դասախոսության ժամանակ, որտեղ դարձյալ Հայաստանի «ուրվականին» անդրադառնալով...

դասնների հետ հանդիման ժամանակ նախագահ Սերժ Սարգսյանը հայտարարեց. «Մինչ միջազգային հանրությունը դասադասում է ուժի կիրառումը...

Ղարաբաղը դարձյալ լրասվամիջոցների վերնագրերում

Մոսկվան վստահեցրել էր Հայաստանին, որ Ադրբեյջանին վերջերս վաճառված ծանր հրանետային համակարգերը...

Հասկ է, որ նախքան գների անկման հետեանում Ադրբեյջանում ստեղծված ճնշման հանկարծակի ճգնաժամը...

րեցման կոչ հնչեցրեցին, մեղադրելով դրանցում «որոշ արտադրողներին» ջանքերը: Լավրովի հայտարարությունը...

նային Ղարաբաղի անկախությունը: Նախագահ Սարգսյանը չհետաձգեց իր նախադրյալ ծրագրված այցը...

Սովորաբար, ամեն անգամ որ Հայաստանի եւ Ադրբեյջանի նախագահների միջեւ հանդիպում էր նախանշվում, շփման գծում բախումները սասկանանում էին: Այս անգամ չնայած ենթադրություններ կային, որ Վաչինգոնում միջուկային անվտանգության գազաթափողովի քաղաքական հանդիպումները...

Անկարան Մոսկվայի հետ իր բանավեճերի ժամանակ միտ էլ փակված նույն խաղ է ընթել Հայաստանին: Դա սկսվեց, երբ վարչապետ Դավիթ Սեյիդաբդիյանը Սեյիդաբդիյանին հանդիպումից հետո մեղադրեց Մոսկվա այցելելու եւ այնտեղ ֆուրկակյան ներկայացուցչություն բացելու մտադրության մեջ: Արդարացնելու համար PKK-ի եւ ընդհանրապես ֆուրկակյան ընկերության դեմ իր սանձազերծած զանգվածային թափուրածը, Դավիթ Սեյիդաբդիյանը մեղադրեց ֆուրկակյան ընկերության հետ համագործակցելու մեջ, ասելով. «Երբեք այնպես, ինչպես հայկական հրոսակախմբերն էին նրանց հետ համագործակցել Արաբիան համաշխարհային թափուրածի ժամանակ»: Նրան հաջորդեց Երդրդանի մեղադրանքը, որ Ռուսաստանը Հայաստանին էր օգտագործում ՆԱՏՕ-ի դեմ լուրջաբերական համար: «Your-newsweek.com» ամսագրի 4-ին համարում էր, որ համաձայն ռուսական հետախուզական աղբյուրների թուրքիայի նախագահը մտադրություն է արտահայտել, որ երբ միլիոն ընկերություն ունեցող Հայաստանը դարձել է «ամենամեծ ստալինիստական համախառնային խաղաղության», եւ որ ինքը երկու է «մի բան ձեռնարկել»: Այս լրասվությունը հաստատված է Երդրդանի մեկ այլ հայտարարությամբ՝ արված Վաչինգոնում կատարած իր վերջին այցի քաղաքականության մասին: «Բու-

Յենայի խաչքարը՝ որդես գերմանական համադասասխանասվության մասին խոստովանություն

Գերմանական Յենա քաղաքում ամրիլի 17-ին, ժամը 11.30-ին Հայաստանից բերված խաչքար կանգնեցվի՝ ի հիշատակ Հայոց ցեղասպանության 1,5 միլիոն զոհերի, ամրիլի 13-ին ծանուցում է «Օսթրիայից ցայտնված» մանրամասնելով, որ ամրիլի 16-ին, ժամը 19-ին ֆալսիֆիկացիոն ռեպլիկաներով «Նախաձեռնված բանաստեղծներ» վերնագրով հուշ տեղի կանցկացվի, որի ընթացքում ելույթի հնարավորություն կստանա հայ դաժնակահարներին: Հուշարձանը կամփոփի նաեւ առաջին համաշխարհային թափուրածի ժամանակ Օսմանյան կայսրության սարածում ստանված ֆրիսոնյա սառիների, արանեացիների եւ փոքրասիացի հույների հիշատակը: Մոս 2 մեթր բարձրություն ունեցող խաչքարը, որ շաբաթ ամրիլի 16-ին երկրորդ կեսին Յենա, նվիրաբերում է Հայաստանին, հայ եւ հույն ծնողներից ստեղծված, այժմ գերմանական գործարար Փոլ Գուլյուրուն: Խաչքարն օժտելու էր հայոց եռագույնը՝ որդես սպիտակ կիսով չափ խոնարհելով այն: ԱՆԱՏԻՏ ՏՈՒՆԻՎԵՐՍԻՏԵՏ, Գերմանիա

Գերմանահայոց առաջնորդ Գարեգին արք. Բեկչյանը, ներկա են լինելու Բենիմուն Գ. Գրանասանի դեսպանները: Թերթը նույն է, թե նման խաչքարե անցյալ սարի արդեն սեղանի վրա են գերմանական 4 այլ ֆալսիֆիկացիոն, այդ թվում՝ Հայաստանի խաչքարը սեղանի վրա շաբաթ ամրիլի 16-ին երկրորդ կեսին Յենա, նվիրաբերում է Հայաստանին, հայ եւ հույն ծնողներից ստեղծված, այժմ գերմանական գործարար Փոլ Գուլյուրուն: Խաչքարն օժտելու էր հայոց եռագույնը՝ որդես սպիտակ կիսով չափ խոնարհելով այն: ԱՆԱՏԻՏ ՏՈՒՆԻՎԵՐՍԻՏԵՏ, Գերմանիա

⇒ **1** Ադրբեջանական ազդեցութեամբ, հանդիմանող հայկական զորքերի գրազեւս մարտավարական գործողություններին, սալով հսկայական զորքեր եւ կորցնելով մեծամասնակ արդիական զենքեր, հեռու մղվելու եւ նահանջվելու ելման դիրքեր: Արժանին մասուցելով հայկական բանակին եւ հայ զինվորների սխրագործությանը քաջացաբերազանուն, ռուս հայկերի հրապարակախոս **Եվգենի Տիմոխին** գրում է. «Մե՞նք ելուքուր Արցախի կռիվներից մե՞ս է օրհնակ վերցնենք»:

Մի կարեւոր հանգամանակ է: Հայկական զորքերը, ի տարբերություն ադրբեջանական բանակի, մարտը վարում էին բացառապես զինված ադրբեջանցիների դեմ եւ երբեք իրենց կրակը չուղղեցին ադրբեջանական խաղաղ բնակչության, նրանց բնակավայրերի դեմ: Հստակացնենք: Նրանք խաղաղ բնակչի, չհանդիմանող մարտիկները, դրոշմները, մանկադասարանները եւ հասարակական շէնքերը, չկրակեցին դրոշմակալների վրա: Հայկական բանակը դրանով իսկ ցուցադրեց իր մարդկային բարձր որակները: Իսկ ադրբեջանական զորքերը ցույց սփռեցին իրենց որդեկան միջնադարյան վայրագ բարբարոսներ, խոցանաբերով անգամ հայ զոհված զինվորների դիակները: Իլիամ Ալիևի արկածախնայությունը եկավ հաստատելու հայկական բանակի ուժը եւ մարտական բարձր կարողությունները: Արդիական չորսուորյա ռազմական գործողությունները հաստատեցին , որ հայկական բանակը, իրոք, արաբաբեղանուն ամենաուժեղն է, եւ հեծայտու դրա հեռու հաշի կնուսի ոչ միայն Ադրբեջանը, այլ Կասսանը ու այլ երկրներ: Երբեք Հայաստանի վարկը՝ ռազմական առումով, այնպես բարձր չի եղել, ինչպես այժմ: Իսկ ադրբեջանական կողմը մեկ անգամ եւս վարկաբեկվեց որդեկան ադրբեջան եւ համաբարձրային հանրության առջև կանգնեց որդեկան հանցագործ:

Այստիսով, եթե կասկածներ կային հայկական բանակի հզորության վերաբերյալ, առաջ կասկածները ադրբեջանական բանակի ռազմական ծրագրերի ձայնողման արդյունքում հոյս գնդեցին:

Հայերը ոչ թե խալխ են, այլ կազմակերպված բարձրակարգ ազգ

Եկեք անկեղծ լինենք: Թվում էր , թե մեր երկրի ներքին ծանր դրությունը, կուսակազմ ղեկավարությունը, իշխանություն-ընդդիմություն հակամարտությունը լուրջ խոչընդոտներ են հանդիսանում եւ կասկածներ հարուցում առ այն, թե հայերը կարող են վստահի լինելու համախմբվելու եւ վերածվել մեկ հզոր բնույթի: Այդ կասկածները եւս հոյս գնդեցին այս չորսուորյա ռազմագործողությունը: Քիչ էլ ասել, թե հայությունը խունառի չմասնվեց: Համայն հայության բացառիկ համախմբվածությունը, մեծից փոքրը, տղամարդ թե կին Հայրենիքի դաշտում մասնաճեղքված լինելը, եկավ ապացուցելու, որ հայերը ոչ թե մի անոթի ամբոխ են, ոչ թե խալխ են , այլ բարձրակարգ ազգ: Ազգ լինելը սկսվել է ժողովուրդի զարգացման անենաբարձր փուլն է, որից այն կողմ այլեւ ոչինչ չկա: Ադրբեջանական ազդեցիկի ընթացում հայերի՝ որդեկան ազգի, դրսեւորած աննկուն կամքը, հերոսական զինվածությունը, կազմակերպվածությունը, միասնականությունը, համախմբվածությունը, ուստիսին ուս սալու անտոտ կամքի դրսեւորումը ոչ թե հրաբխ կամ Ֆենուս են, այլ հայկականության-արմենիզմի գեներալական որակների դրսեւորում, որի արմատները մե՞ս է փնտրել բարբարոսության Բեյլի դեմ մեր նախահոր՝ Հայկի տարած փառաբանած հաղթանակի մեջ: Որակական այս բարձր հասկանիմները, որոնք ամբողջությամբ կրկին հանդես եկան չորսուորյա ռազմագործողությունը:

ընթացում՝ ընդդեմ ադրբեջանական ազդեցիկի, ընդդեմ հոյակապ գեներալին հասնակ վայրագության, մեծադիմ մղաստեցին հայ-արմենների միջազգային հեղինակության անախադեմ բարձրացմանը:

Տայ առյուծածին մայրերի կորյունները

Պարզիմի չէր այն դժգոհությունը, որ կուսակազմ էր հայ հասարակության ընդդեմ, հասկապես սարեցների մոտ, հանդեմ երհասարակության ղեկավարին, արդեկաձեւը, նախասիրությունները : Տարեցները, որոնց կյանքի դաշտերը գնումները եւ գաղափարները հիմնականում ձեւավորվել էին խորհրդային իրականության սարհներից, փնտրվում էին , թե ում ենք թողնելու մեր աղագամ, մեր ճակատագրի սնորհունը: Ադրբեջանական ազդեցիկ, կայծակային դաշտերով լի կայծակային ջրապարտ, որը դեմ առավ հայկական աղագամին եւ ջրապարտ, կայծակային արագությանը փոփոխեց եղակ, որդեկան լակմունսի թուղթ եկավ աղագուցելու, որ հայ հասարակության անհանգստությունը, երհասարակության անցեղի վերագրող գնագնաց մեղադրանքները եւ դրա հեռ

Պարաբարյան քառուորյա դաշտերում

կառված անհանգստությունները, միամտանայն անհիմն էին: 18-20 տարեկան հայ զինվորները, ռազմական առաջին գծում ծառայող հայ դաշտերները, որոնք իրենց վրա ընդունեցին ադրբեջանական ազդեցիկի առաջին ալիք , նրանց դրսեւորած մարտական եւ հակահարկածը, որի արդյունքում ձայնողկեց ալիքային սխրահոշակ բլիցկրիզը, աղագուցեցին, որ այդ հայ դաշտերները ոչ թե սովորական զինվորներ են, այլ կորյուններ, որոնց լույս աշխարհ են բերել առյուծածին հայ մայրերը, անվախ, բաջարի մարտիկներ, որոնց համար ամենաբարձր արժեքը Հայրենիքն է, հայրենի հողի, հայ ընտանիքի անվանգության դաշտերությունը: Այդ ծանր դաշտին, նրանք հավասարիմ հայկական ավանդությունը, մեծարելով սարհակորներին, խրամաններում իրենց տեղը չգիջեցին իրենց օգնության եկած կամավոր երկրադահներին, որոնք ըստ էության նրանց դաղիկները, հայրերը եւ ավագ եղբայրներն էին: Ես չգիտեմ, արդե՞ր կհայտնվի մի ուր Սովսես հորեմացի, որն իր գնական գրչով կանմահացնի եւ սերունդներին կփոխանցի 18-20 -ամյա հայ կորյունների դիմադրությունը:

Հայության հերոսական, ոչ խունառային , արժանադասիկ դաղիկաձեղ ռազմական գործողությունների օրերին, մեծ տղավորություն գործեց եւ հիացմունք առաջացրեց աշխարհի բոլոր երկրներում եւ արդե՞ն օրհնակ է ծառայում բոլոր ազգերի համար: Բուրաբացի հայրենի հրապարակախոս եւ հասարակական գործիչ Պլամեն Պասկովը, մեծադիմ տղավորված հայ զինվորի հերոսական զինվածությունը, գրում է. «Հայաստանի հազարավոր սարհների դաշտերը ընթացում գաղտնիքներ եկել եւ գնացել են, բայց Արցախը միտ էլ դաղիկներ է իր հայկական ոգին: Եվ այս անգամ չորս օրերն ինձ ստիկեցին լքորեն խորեղ բոլոր բաների մասին: Ես տեսնում եմ, որ 2016թ. արդիական հայ ժողովուրդը հանձնեց հերոս ազգ կոչվելու իրավունքը սքանալու անունով: Նման ազգին չի կարելի հաղթել»: Ուսագրավ են նաեւ օս փաղափազե Ալան Մամիեյի դաշտերությունները. «Արցախի բնակիչները դաղիկներ են իրենց աղագուցելու իրավունքի համար: Աղագուցելու բաղի ուղիղ իմաստով, դա դաղագուցել խոսք չէ, դա փաստ է: Բոլորը հսակ գիտակցում են, որ եթե Արցախը ընկնի , այնտեղ գեղատարածություն տեղի կունենա , ինչպես դա դաղագուցելու հայ ժողովրդի հեռ աղագուցելու փաղափազը:

100 տարի առաջ: Կարեւորը կյանքն է: Արցախում կռվողները դաշտերում են աղագուցելու եւ հայ մնալու իրենց իրավունքը»: Ամեն ինչ բոլոր դիմումներն է ասված: Հերթական անգամ ջրապարտից հարկած հասցնելով ադրբեջանական ազդեցիկներին, մեր զինվորները դաշտերում հայերի հայ մնալու իրավունքը: Ահա այս երեք գլխավոր հասկանիմներն էին, մեր կարծիքով սկսված դաղագուցում աննակարեւորները, որոնք վճռական դեր ունեցան ալիքային բլիցկրիզը ստեղծելու եւ Հայաստանի ու Արցախի անվանգությունը դաշտերում գործում աղագուցելու չորս օրերի ընթացում:

II. Ադրբեջանական աղագուցելու դաշտերի դաշտերը

Այն կարծիքն է տարածված , իրեւ թե, ռազմական գործողությունները սկսած Իլիամ Ալիևը ցանկանում է այդ կերպ շեղել Ադրբեջանի ազգայնականության ուսադրությունը ներքին բարդ ու ծանր փաղափազներ, սքանալական, փնտրվածական խնդիրներից: Այդ տեսակեցը հասկապես տարածված է հայերի մոտ, հասկապես 2014թ. օգոստոսի ադրբեջանական ազդեցիկից հեռ:Նույնիսկ այժմ, աղագուցելու ազդեցիկից հեռ, ոմանք ավելի վստահորեն են ներկայացնում իրենց այդ

նկրտմներին, Երդողան-Պարտուղու թանդեղմին՝ դաղագուցելու երազանքներն իրականացնելու ճանադարհին, մի կողմից, եւ կոչված է փոխանցելու Հայաստանը ու հայության դիրքերը Անդրկովկասում ու մեծաղագուցելու ռազմագուցում, մյուս կողմից: Դա արմատեկան կփոխի իրարդությունը Ռուսաստանի դաշտերում մաս կազմող Հյուսիսային Կովկասում՝ ի վնաս Ռուսաստանի : Մե՞նք մե՞ս է ընթանում, որ թուրք մնում է թուրք եւ իր հոգեբանությանը ու աշխարհըմբոնումով չի սարբեկում միջնադարյան իր փշկող օղուգական նախնիներից: Մեծարյա թուրքերի գեներալական կաղը իրենց օղուգական արմատերի ու ավանդությունների հեռ, ավելի քան ակնառու է: Օսմանյան Թուրքիայում 1908թ. դաշտերից հեղագուցում հեռանալով իշխանության գլուխ եկած երհսորբական ռազմործ կուսակցության ղեկավարներից մեկը՝ Ալի Իսան փաշան, դեմտես 1909թ. հայտարարել է. «Եթե չլինեին հայերը, մե՞նք վաղուց նվաճած կլինեինք Կովկասը»: Մե՞նք սա մե՞ս է մեծարյա հիշում: Բոլոր գույնի եւ երանգի դաղագուցելու երազանքն եղել եւ մնում է դաղագուցելու ճանադարհից հայկական խոչընդոտ

տեսակեցը: Նեմ, որ, օրհնակ, Ռուսաստանի դաշտերում փաղագուցելու այդ հարցը փնտրվում են ավելի լայն ընդգրկումով, այլ հարթությունում, հասկապես աշխարհափաղափական, թուրք-ռուսական լարված հարաբերությունների տեսակցում, հասկապես առնելով նաեւ այլ գործունե: Տարբեր տեսակեցներ են հնչում նաեւ երկրորդական եւ ամերիկյան փաղագուցելու հարթակներում, ինչպես փաղագուցելու, այնպես էլ դաշտերում գործիչների, դաղագուցելու անդամներին եւ վերլուծաբանների կողմից, որոնք ընդգծում են Թուրքիայի հանգամանքը, բացահայտում Ադրբեջանի ազգայնական նրա վճռականությունը, ուսադրությունը դաղագուցելու Թուրքիայի նախագահ Երդողանի հայտարարությանն առ այն, որ Թուրքիան դաշտերում է Ադրբեջանին եւ կդաշտերում միմեզ մեջ: Բնակ մտադիր չլինելով լրիվ անտեսել «ադրբեջանցիների ուսադրությունը շեղելու» վարկածը, կարծում եմ , որ, այնուամենայնիվ, դա չի կարող լինել գլխավոր դաղագուցելու, մանավանդ, որ Ադրբեջանի ներքին ծանր սքեսակական դրության եւ փաղագուցելու իրարդության խիստ լարված լինելու հանգամանքը ինչ-որ չափով չափազանցված է:

Իրականությունն այն է, որ Իլիամ Ալիևի եւ ադրբեջանական փաղագուցելու ու գինվորական վերնախալի նախագահն է Արցախի գրավումը, Լեռնային Պարաբարյի Հանրադաշտության վերացումը, ադրբեջանական գաղութային սխրագուցելու վերականգնումը հայկական այդ տարածքի վրա են մի ուր Սունգայի իրարդությունը: Դա լինելու է մեծ օգնություն Թուրքիային եւ նրա կայսերական

վերացումը: Եվ նոտանամիզմի փաղագուցելու գլխավոր նախագահներից մեկը , որի մասին այսօր բոլոր են խոսում եւ որին ուր շունչ սփող նաեւ Թուրքիայի նախագահ Երդողանն է, հայկական դաշտերի վերացումն է: Իսկ ով ով, բայց հայերը լավ գիտեն, թե թուրքն ինչպես է վերացնում հայկական դաշտերը: Փաստորեն «Մեկ ազգ երկու դաշտերում» բանաձեւի երկրորդ դաշտերումը հանդիսացող Ադրբեջանի նախագահ Իլիամ Ալիևը իր վրա է վերցրել հայկական դաշտերի վերացման հրեաբար առաքելության իրագործումը:

Ահա նաեւ այստեղ, այս համատեստում մե՞ս է փնտրել ու փնտրելու հայերի դեմ ռազմական ազդեցիկ սանձարգերեղի Ալիևի փաղագուցելու դաղագուցելու դաղագուցելու ծառայուն ու հաղթանակ գործում:

Այս կաղագուցումը հեռախոսություն է ներկայացնում նաեւ ռուս ակնագուցելու հարաբերականորեն Եվգենի Տիմոխինու կարծիքը: Անդարդառնալով ադրբեջանական ազդեցիկին, նա հեռույալ դաղագուցելու է կասարել. «Վերջին իրարդությունները ցույց սփռեցին, թե ով ով է միջազգային արեմայում: Ադրբեջանը եւ Թուրքիան շարունակում են հավասարիմ մնալ իրենց համար անցանկալիներին ոչնչացման փաղագուցելու, իսկ Հայաստանը եւ Արցախը կանգնած են սարաբարցում թուրքական արեալանքների դեմ»:

Այս տղերը զայլս են հաստատելու մեր այն տեսակետը, որ ադրբեջանական վայրագների գլխավոր նպատակն Արցախի գրավումը եւ հայկական դասերի վերացումն է:

III. Հայաստանի Հանրապետության դաժնակից Ռուսաստանի դիրքորոշումը չորսօրյա դաժնակից ընթացքում եւ հետո

Այս հարցը լուսաբանելու, փնտրելու եւ վերլուծելու առումով, կարելի է ասել ամենաազդեցիկն է: Դա դարձել է գլոբալ-կոսմոս էլ այսօր փնտրվում է համայնապատկերը աշխարհում մեկ, դրան անդրադառնում են միջազգային և փոփոխվող գործընթացները, զանգվածային լրատվամիջոցները, ֆաղափազները, զանազան կազմակերպություններ եւ այլն: Ինչի մասին է խոսքը: Դա նախ եւ առաջ այն լուսաբանում է, որ դասականում է Ռուսաստանի դեկլարությունը ադրբեջանական ազդեցության առաջին իսկ տարիքի եւ յուրահասուն ձեւով շարունակվում է մինչեւ օրս: Թվում էր, թե նման բան չդրվեց է տեղի ունենալ, քանի որ դեռեւս 1997թ. օգոստոսի 29-ին Հայաստանի եւ Ռուսաստանի միջեւ կնքվել էր «Բարեկամության, համագործակցության եւ փոխադարձ օգնության միջազգային պայմանագրի»:

կայանում: Նրանք գնում են Դիմի ծառայողները, եւ մենք այդ ժամանակ ՀԱՊԿ-ի դայմանակցությունը ինչպե՞ս է անհնար: Պե՞տք է դաժնակից Ադրբեջանի դեմ: Փորձելով դարձնել այդ երկու կողմերի միջոց, մենք կորցնում ենք ինչպե՞ս մեկին, այնպես էլ մյուսին: Ինչպե՞ս կարող ենք հակամարտության առնչությամբ մենք մինչեւ հիմա չենք ասել՝ ո՞վ սկսեց: Մենք դասախան չենք ասել: Մենք ասում ենք՝ ո՞վ բարեբերեց՝ մենք, իսկ ո՞վ սկսեց՝ չենք ասում»: Հետաքրքիր է, որ այդ հարցում մասնակցող, Ռուսաստանի դեկլարացիայի փոխստեղծող **Սերգեյ Տելեգին** ասել է, որ «սկսել է Երրորդ ուժը՝ հավանաբար թուրքական հասուն ստորաբաժանումները»:

Մենք անդրադառնում ենք Սերգեյ Տելեգինի եւ Քարտեզի երկար մեջբերում կատարածին, քանի որ դրանք սկզբունքային բնույթի դիտարկումներ են, դարձաբանում են մեզնա Ռուսաստանի դեկլարացիայի, այդ թվում դրեզդենի ֆաղափազների հարցում, եւ, ամենակարեւորը, դա ասում է դրանից հետո դիրքորոշում ունեցող հրատարակատուը: Ռուսաստանի կողմից Ադրբեջանին մեծ ֆանտազիայի արդիական զենքի վաճառքը, որը վերջինս օգտագործում է ոչ միայն Արցախի, այլեւ Ռուսաստանի սահմաններից դուրս գտնվող Հարավային Ասիայի շրջանում, առաջ բերեց ողջ հայության խորը դժգոհությունը, ըստ որում ոչ միայն Հայաստանի եւ Արցախի, այլեւ ամբողջ սփյուռքի, այդ թվում եւ Ռուսաստանի հայության: Ռուսաստանի հայերի միջոցով հանդես եկավ հասուն հայաստանագետը եւ իր ծայրահեղ մտաբանությունը հայտնեց Ռուսաստանի կողմից Ադրբեջանին զենք մատակարարելու վերաբերյալ: Հայաստանի մեջ ընդգծվում է, որ «**Վարաբաղի նկատմամբ ադրբեջանական ֆառորյա դաժնակից ժամանակ Ադրբեջանը ռազմական գործողություններ է իրականացրել ռուսական հարձակողական թեմաիկայի կիրառմամբ, ինչը բողոքի ալիք է բարձրացրել Հայաստանում եւ Ռուսաստանում**»:

Պատեր, հետեություններ, հեռանկարներ

Նման բնույթի մայրամասերը դասականում են արտակարգ ուժգնություն միմյանց նկատմամբ հավասարակշռություն ոչ միայն մայրամասերի միջև, այլեւ ուղիղ, մի բան, որ չկատարեց Ռուսաստանը: Հնուց ի վեր, միջազգային իրավունքի մեջ ճանաչված է ստացել եւ կիրառվում է այն դրույթը, որ «Պայմանագրերը մեծ է կատարելի»՝ «Պայմանագրերը մեծ է կատարելի»:

Եթե չլինեք նման մայրամասեր, Հայաստանը եւ Ռուսաստանը չլինեին դաժնակիցներ, առաջ Հայաստանը բարոյական հիմք չէր ունենա որեւէ դաժնակից ներկայացնելու, դժգոհություն արտահայտելու իր ռազմավարական դաժնակցին:

Մասնագիտությամբ լինելով դասաբան միջազգայնագետ եւ հանգամանքների բերումով ուսումնասիրելով բազմաթիվ դաժնակցային բնույթի մայրամասեր, կարող են ասել, որ ռուս-հայկական բարեկամության, համագործակցության եւ փոխօգնության մայրամասերը չկիրառման տեսակետից միջազգային հարաբերությունների դասական մեջ բացառիկ երևույթներից մեկն է: Պատմության մեջ չեմ գտնի նման մի օրինակ, երբ դաժնակից դեմքերը զինի իր դաժնակցի հակառակորդին եւ դաժնակցի դեմ, թե դա ընդամենը առեւտրական գործարք է, ինչը ծիծաղելի է, եթե ոչ անհեթեթություն:

Ռուսաստանի դեկլարացիայի արտահայտման արժեքները դասականում է կատարել Ռուսաստանի հայերի հրատարակատու, մեծ հեղինակություն վայելող **Վլադիմիր Սոլովյովը**, որն իր կիրակնօրյա (10.04.2016) հարցազրույցում ժամանակ հետեւյալն է հայտարարել. «**Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտության սրման առնչությամբ Ռուսաստանը մինչեւ հիմա չի ասել՝ ո՞վ սկսեց: Մենք մինչեւ հիմա չենք դասախանել մի դարձ հարցի՝ ո՞րն է մեր դիրքորոշումը: Հայաստանի համար ինչ է Լեռնային Ղարաբաղը: Այդ հարցին դեմ է, չէ՞, դասախանել: Իսկ դասկարգումն է մի իրավիճակ, երբ Հայաստանը ճանաչում է Լեռնային Ղարաբաղը, Լեռնային Ղարաբաղը հանրապետ է անց**

ճանքը, որը վերջինս օգտագործում է ոչ միայն Արցախի, այլեւ Ռուսաստանի սահմաններից դուրս գտնվող Հարավային Ասիայի շրջանում, առաջ բերեց ողջ հայության խորը դժգոհությունը, ըստ որում ոչ միայն Հայաստանի եւ Արցախի, այլեւ ամբողջ սփյուռքի, այդ թվում եւ Ռուսաստանի հայության: Ռուսաստանի հայերի միջոցով հանդես եկավ հասուն հայաստանագետը եւ իր ծայրահեղ մտաբանությունը հայտնեց Ռուսաստանի կողմից Ադրբեջանին զենք մատակարարելու վերաբերյալ: Հայաստանի մեջ ընդգծվում է, որ «**Վարաբաղի նկատմամբ ադրբեջանական ֆառորյա դաժնակից ժամանակ Ադրբեջանը ռազմական գործողություններ է իրականացրել ռուսական հարձակողական թեմաիկայի կիրառմամբ, ինչը բողոքի ալիք է բարձրացրել Հայաստանում եւ Ռուսաստանում**»:

Այնուհետեւ՝ «**Ռուսաստանի հայերի միջոցով կոչ է անում Ռուսաստանին ոչ միայն հավասարիմ մնալ ՀԱՊԿ հավաքական անվանագրության մայրամասերին, այլեւ ֆաղափազանքային մեջ դեկլարավել բարոյականության եւ արդարության նորմերով**»:

Սակայն Ռուսաստանը Ադրբեջանին զենք մատակարարող միակ երկիրը չէ: Նրան զենք են մատակարարում նաեւ Իսրայելը, Թուրքիան, Բելառուսը եւ այլ երկրներ: Կարծում ենք ուսուցող է հետեւյալ փաստը: Արցախի դեմ ադրբեջանական ագրեսիայից մեկ օր առաջ Իսրայելը Ադրբեջանին մատակարարել է լազերային հակասանկային հրթիռներ: Իսրայելի Բան Իսալ համալսարանի Ռազմավարական հետազոտությունների կենտրոնի փորձագետ **Սուրիստանի** հարցում մեջ, Ադրբեջանը առաջին երկիրն է, որը ձեռք է բերել լազերային հակասանկային հրթիռներ: Իսրայելի կառավարության այդ արարքը խստորեն փնտրվել է մեր ժամանակների հայերի ցեղասպանագետներից մեկը, Երուսաղեմի Հոլոֆոսթի թանգարանի սնօրեն, Տեղադասնագետների միջազգային ասոցիացիայի նախկին ուղեգրիչ **Իսրայել Չառնին**, որը մեկ անգամ չէ, որ այցելել է Հայաստան եւ որի հետ մենք համագործակցում ենք: Ահա նրա հայտարարությունը, որն ունի շատ հեռու գնացող ենթատեքստ եւ դարձնում է հետաքրքիր դեպք: Հրեա գիտնականը հարց է ասել. «**Եթե ցանցիցները հրեաներին չկոտորեին եւ միայն կոտորեին գնացողներն ու Եհովայի վկաներին, արդյո՞ք մեր երկիրը զենքի վաճառքներ ցանցիցներից: Իսրայելը միլիարդ դոլարների զենք է վաճառել**

այնպիսի կառավարությունների, որոնք ստանում կամ ստանում են հարձակվել խաղաղ ժողովուրդների վրա: Անցյալ շաբաթ Ադրբեջանի ձեռք բերած իսրայելական անօդաչուներն Լեռնային Ղարաբաղում վեց հայերի մահվան դատաւ է դարձել: Ես ամաչում եմ: Իմ հայ գործընկերներին եւ ընկերներին միայն կարող եմ ասել, որ որդես հրեա եւ իսրայելցի՝ ես հիասթափված եմ եւ բարկացած»:

Պրոֆեսոր Չառնինի ակնարկը միանգամայն թափանցիկ է եւ հասկանալի: Նա փաստում ադրբեջանի վայրագ, ագրեսիվ ադրբեջանցիներին ընկալում է որդես անցիցներ, զուգահեռներ անցկացնում նրանց եւ հիսլերական ֆառորյան ու նրանց արարքների միջոց եւ դասադասում իր կառավարությանը ադրբեջանական անցիցներին զենք մատակարարելու համար, ադրբեջանցիների արարքները համեմատում անցիցների արարքների հետ:

Վերադառնալով Ռուսաստանի կողմից Ադրբեջանին զենք մատակարարելու հարցին եւ անդրադառնալով Հայաստանի Հանրապետության, առաջին հերթին նախագահ Սերժ Սարգսյանի դիրքորոշմանը: Նա այդ հարցին մեկ անգամ չէ, որ անդրադարձել է, թե՛ մինչեւ ադրբեջանական

Ձեռնարկն անառկա դարձնել ռուս-ադրբեջանական հարաբերությունների խնդիրն այնքանով, որքանով դա առնչվում է հայկական կողմին եւ Հայաստանի դեմքերին: Հասկանալի է, որ խոսքը չի վերաբերում նրան, որ Ռուսաստանը թեմաիկական դիրք գրավելու Ադրբեջանի նկատմամբ, այլ և/վարբեջանի Ռուսաստանի կողմից զենք մատակարարելու հարցը, դրա հետեւյալները Հայաստանի ազգային անվանագրության տեսանկյունից, եւ, ք/ Ռուսաստանի կողմից Հայ-ռուսական Բարեկամության, համագործակցության եւ փոխադարձ օգնության մայրամասերի, ՀԱՊԿ-ի եւ այլ համաձայնագրերի դրույթների անցեղ եւ ժամանակին կատարման հարցը:

Ընդլայնել եւ ամրապնդել ՀՀ -ի միջազգային կառույցը աշխարհի սարքեր երկրների հետ:

ՀՀ-ի եւ Լեռնային Ղարաբաղի միջեւ Փոխադարձ օգնության մայրամասերի արագընթաց ստորագրում եւ վավերացում, որդես Լեռնային Ղարաբաղի հարցի կարգավորման եւ անվանագրության ադրբեջանական կարեւոր փուլ:

Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության անկախության ճանաչում:

Հայաստանի եւ Լեռնային Ղարաբաղի միավորում՝ համաձայն 1990թ. դեկտեմբերի 1-ի Հայաստան-Ղարաբաղ համաձայնագրի:

Վերոնշյալ 5,6 եւ 7 կետերը դիտել որդես մեկ ամբողջություն, որը դեմ է կիրառելի ըստ ժամանակագրական հերթականության:

Վերանայել Հայրենիք -Սփյուռք հարաբերությունների զերակայությունները եւ ծանրության կենտրոնը զգայական ոլորտից տեղափոխել գործնական ոլորտ, որը ավելի հուսալի եւ անսասան ֆունդամենտ կստեղծի Հայաստան-ԼՀՀ-Սփյուռք իրական եղանակաբանության համար, կարճատև Սփյուռքի դեմքերումը համայն հայության ֆաղափազան, ռազմական, սենտական հզորության ամրապնդման գործում:

Ժամանակակից լրջորեն մտածել Սփյուռքի ռազմական ներուժը համայն հայության անվանագրության գործընթացի մեջ ներգրավելու մասին: Մեր կարծիքով դա արդեն օրակարգային հարց է դարձել: Ամբողջ հայությունը ներկայումս մոտավորապես կազմում է մոտ 10 միլիոն, որից մոտ 7 միլիոնը բնակվում է Սփյուռքում, եւ միայն 3 միլիոնն է բուն երկրում: Ըստ որում, հայության ռազմաանվանագրային արդիական մասն ողջ ծանրությունը ընկած է հայրենաբնակ 3 միլիոնի վրա: Հայրենիք է նաեւ, որ կա հայության արագադարձ եւ ծննդաբերության անկում, որը շուտով իր հերթին մոտ հիմնախնդիրներ կստեղծի, հասկանալի կարողանալ հայկական բանակը համալրելու եւ ՀՀ-ի եւ ԼՀՀ-անվանագրությունը ադրբեջանցիներին հետեւելու: Բուն երկրում մենք լրացուցիչ ռեսուրսների աղբյուր չունենք: Հայության միակ մարդկային լրացուցիչ ռեսուրսը հայ Սփյուռքն է, եւ մենք վաղ թե ուս հարկադրված ենք դիմելու դրան եւ այդ ռեսուրսով համալրել հայ մարտիկների ծախքը:

Մեր առաջարկությունն այն է, որ հայության երեք միավորները՝ ՀՀ-ն, ԼՀՀ-ն եւ Հայ Սփյուռքը, որդես մեկ հայ ընտանիքի օրինակական զավակներ հավաքվեն, փնտրվեն այդ հարցը եւ ընդունեն համաձայնագրային լրացուցիչ ռեսուրսը հայ Սփյուռքն է, եւ մենք վաղ թե ուս հարկադրված ենք դիմելու դրան եւ այդ ռեսուրսով համալրել հայ մարտիկների ծախքը:

Մեր առաջարկությունն այն է, որ հայության երեք միավորները՝ ՀՀ-ն, ԼՀՀ-ն եւ Հայ Սփյուռքը, որդես մեկ հայ ընտանիքի օրինակական զավակներ հավաքվեն, փնտրվեն այդ հարցը եւ ընդունեն համաձայնագրային լրացուցիչ ռեսուրսը հայ Սփյուռքն է, եւ մենք վաղ թե ուս հարկադրված ենք դիմելու դրան եւ այդ ռեսուրսով համալրել հայ մարտիկների ծախքը:

Չմոռանալ, որ այս կիսա-դաժնակից հարաբերումն անգամ շատ խախտում է եւ հիպոթեզ, թե ովքեր են մեր հարեւանները: Եկեք սրամաղդվեն եւ մտածենք:

ՄՆԱՑԱԿԱՆ Ռ. ԽԱՉԱՏՐԵԱՆ

Ուազմական դասնաբան

2016 թ. ապրիլի 1-ի լույս 2-ի գիտերվա 3:00-ին սկսվեց Արցախյան դաշտագրման նոր փուլը կամ Քառորդյա դաշտագրման, որը դադարեց ապրիլի 5-ի ցերեկվա Ժ.12:00-ին հաստատված հրադադարով:

Դեռ թարմ են արյունահեղ մարտերի արձագանքները: Ավելին, թեմաները կարծես ավելի վիսիվացած մեր թույլ սկսած հրադադարից, անընդհատ խախտում է հրադադարի ռեժիմը: Հրադադարը (Ceasfire, Truce, Прекращение огня), հաստատվել է, որդեսգի նրան հաջորդի գինադադարը (Armistice, Перемирие), իսկ հետագայում՝ հաշտության դաշտագրությունը (Peace Treaty, Мирный договор)...

Իսկ այժմ՝ մեր ունեցած սեղի եւ ժամանակի սահմաններում դիտարկենք Քառորդյա դաշտագրման վերաբերյալ մի Ժարհ հարցեր:

1. Ով էր ազդեցողությունը: Այս հարցին, թե հայկական կողմը, թե ուրեմն՝ թեկուզ մի փոքր վերլուծական կարողություն ունեցող օտարերկրացի կարող է միանշանակ դասակարգել: Արցախյանը: Դրա վկայություն էին, եւ դաշտագրման առաջին օրը Մոսկվայում Արցախյան դեմոկրատիկ ԴՄ մամուլը ծառայության դեկլարատի հաղորդած սլոյալը, թե ապրիլյանական կողմը նախադրեց ճշտել եւ հարվածների ենթակա նդասակակետերի կորոզինասները... Իսկ ՀԱՊԿ գլխավոր ֆարսուղարը եւ նրա մամուլը խոսնակը դարգորուց նեցցին Արցախյանի նախահարձակ լինելը:

2. Ազերիական կողմը եւ նրա հետեւում կանգնած Թուրքիան ու Իսրայելը Արցախի եւ ՀՀ դեմ փորձեցին կիրառել 6-րդ սերնդի դաշտագրման, այսինքն՝ բարձր տեխնոլոգիական դաշտագրման, ինչը մեր դաշտագրմանից ՌԴ-ն կիրառել է Սիրիայում...

3. Մենք դասակարգում եմք զրեթե 2-րդ Աբխազիանարի ժամանակվա, իսկ լավագույն դեմոստրացիոն՝ XX դարի երկրորդ կեսի եւ վերջին սասանյակների սեղային դաշտագրմանի մասնավորությամբ... Սակայն՝ վճռական մեծակի հոգեբանությունը:

4. Արցախյանական կողմը դասական կերպով փորձեց օգտվել հանկարծակիության գործոնից: Բայց նույնիսկ հանկարծակիության գործոնը նրան հաջողության չհանգեցրեց...

5. Հայ զինվորը, հայ սղան, հայոց ամբողջ զինուժը եւ հայ ժողովուրդը ցույց սվեցին, որ իրենք մարտունակ են ու հայրենասեր՝ գեներալներ...

6. Բարվի կառավարողների լյանավորած «բլից-կրիգը» խայսառակ ավարս ունեցավ հենց առաջին իսկ օրը...

Եվ նույնիսկ ռազմական նորագույն տեխնոլոգիաների ու 6-րդ սերնդի դաշտագրման մոլորության լյանավորում՝ հակառակորդի կորուստները կազմեցին 2,5 հազ. զոհ (այն դեմոստրացիոն, երբ հայկական կողմի կորուստները վերջին սլայներով կազմում են 92 զոհված):

Դրան ավելացնենք նաեւ թեմանու կրած մարտական տեխնիկայի կորուստները.

- ❖ 2 ուղղաթիռ,
- ❖ 12 անօդաչու թռչող սար (ԱԹՍ),
- ❖ 29 սանկ,
- ❖ 1 ՀԱՄ,
- ❖ 6 զրահամեքենա,

❖ 1 SOU-1Ա ծանր հրանետային համակարգ:

- ❖ 1 «Գրադ» ՀԿՌՀ,
- ❖ 1 ինժեներական մեքենա:

7. Որ ապրիլյանական կողմը իսկապական զոհեր է սվել, երեսաց Արցախյանի 1-ին սիկնոց՝ Մ. Ալիեւայի՝ հրադադարից հետո Բաքվում կազմակերպած ապրիլյանցի որդեկորույս մայրերի սղո հավաքից. հենց միայն այդ դահիլծում ներկա էր 600 որդեկորույս ու որդեայրի ապրիլյանուհի: Հավանական է, որ ռասերին հեռավոր գյուղերից եւ Երզնաներից չէին կարողացել հրավիրել կամ չէին կարողացել գալ: Ուսի Արցախի ՊԲ հայսարարած՝ ապրիլյանցիների 2,5 հազար զոհվածների թիվը հավանական է:

8. Այսինքն եա մեկ անգամ ակնհայտ դարձավ որ ապրիլյանական բանակի զինվորական նյութը՝ «սոլդատսկի մասերիալը», ի սարբերություն հայկական բանակի զինվորականների, ռաս ցածր որակ ունի: Երկու դաշտագրման կողմերի զոհերի թվի այդ մեծ տարբերությունը այդ է վկայում 1:25 ...

9. Մյուս կողմից՝ Արցախյանը առիթից բավական վարդեսորեն օգտվելով, հիմնականում (70%) 1-ին գծում զոհվելու էր ուղարկել իր լծի սակ հեծող հարավկով-

փ ընկան հետախուզական եւ հարվածային ԱՕԹՍ-ները (դրոններ): Գուցե նաեւ մյուս զինատեսակները իսկապես վնաս հասցրեցին հայկական զորքերին, այդ թվում՝ զրահասանկային տեխնիկային... Բայց անդրադառնանք ԱՕԹՍ-ներին: Եթե մինչ այդ թե հայկական եւ թե ապրիլյանական կողմերը կիրառում էին զրեթե միայն հետախուզական անօդաչու սարբեր՝ ԱՕԹՍ-ներ, ապա դաշտագրման հենց առաջին իսկ ժամերից թեմամին Արցախի Պաշտպանության բանակի դեմ լյանորեն կիրառեց հարվածային ԱՕԹՍ-ներ, ընդ որում՝ դրանց «կամիկադե» տեսակը, որն ինքնուրույն փնտրում, հայսնաբերում եւ հետեւում է նդասակակետին եւ ինքնուրույն զոհի է ենթարկում վերջինիս՝ երկնից ֆարի դեմ ցած մեքելով թիրախ-օբյեկտի վրա: Ընդ որում կիրառեց բավական մեծ ֆանալություններով: Այստիսով Արցախյանը եւ նրա հետեւում կանգնած Թուրքիան ու Իսրայելը դարձան առաջին դեմոկրատիկները, որոնք մարտագրածում, կոնկրետ՝ Արցախյան լյանորեն կիրառեցին հարվածային կամիկադե ԱՕԹՍ-ները:

13. Կամիկադե-ԱՕԹՍ-ները նոր մահաբեր գեներ են, որոնց առաջին անգամ լյանորեն կիրառումը մեծ առավելություն էր սալիս ազդեցող կողմին՝ Արցախյանին:

Արցախի ՊԲ S-72 սանկ

Արցախի ՊԲ հրեաներին կրակելիս

Իսրայելական Harop ԱՕԹՍ

Իսրայելական խված ԱՕԹՍ-ի մնացորդները

կապյան տեղաբնիկ ժողովուրդների գավակներին, դրանով իսկ մեկ գնդակով երկու-երեք «նադասակ» խվելով: Այդ թվում, օրինակ, ոչնչացնելով իրեն ասելի ազգային փոխամասնությունների կովող ուժի զգալի մասը: Նաեւ՝ վրեժ եւ ասելություն սերմանելով նրանց մեջ՝ ընդդեմ հայերի...

10. Միով բանիվ՝ ռազմաճակատում երկու կողմից էլ զոհվում էին Ալիեւի թեմամիները՝ մեր կողմից՝ հայերը, հակառակ կողմից՝ Արցախյանի ազգային փոխամասնությունների զինվորները...

11. Վերը հիշատակված 6-րդ սերնդի դաշտագրման փորձարկման Երզնակներում Իսրայելը Արցախյանի ձեռնով Արցախի եւ ՀՀ դեմ առաջին անգամ մարտական դաշտագրման նոր զինատեսակներ կիրառեց: Դրանց թվում էին նաեւ 2016թ. մարտի 31-ին ապրիլյանական բանակին մասնավորված «Սփայլ» (Spike) հակասանկային լավերային ուղղորդման հրթիռները: Այս եւ մյուս նոր տեխնոլոգիաները ապրիլյանական բանակը չէր կարող մեկ օրում ուսումնասիրել եւ հաջող օրը դաշտագրում կիրառել: Ուսի ենթարելի է, որ Քառորդյա դաշտագրման մասնակցում էին ոչ միայն իսրայելական բարձր տեխնոլոգիական զինատեսակները, այլեւ՝ դրանք կիրառող ռազմական մասնագետները... Հետեւաբար՝ դեմ դեմ է հետմնել թուր-իսրայելա-ապրիլյանական ռազմական դաշտագրմանը՝ Քառորդյա դաշտագրման, եւ ընդհանրապես՝ Մերձավոր Արեւելում ու Կովկաս-Կասպյան սարածաշտում հայ ազգի ու հայկական դեմականության դեմ ռազմաֆալաֆական ազդեցիկի նախադասարանն ու իրականացման հարցերում...

12. Իսրայելական նոր տեխնոլոգիաներից Քառորդյա դաշտագրման առավել աչ-

կակետեր: «Հարուի» կարող է զործել մեծ բարձրությունների վրա, ինչը ընդլայնում է նրա տեսարանը եւ նվազեցնում իր նկատելիությունը ու ոչնչացման հավանականությունը: Նդասակակետը զսնելում եւ ընտրելում դեմ՝ դրոնը ցած է ընկնում՝ նրա վրա սանելով իր մահաբեր դաշտագրիկ լիցրը: Իսկ եթե թռչի ընթացում չի հաջողվում ոչնչացման ենթակա նդասակակետ զսնել, ապա դրոնը հեռ է վերադառնում իր արձակման վայր:

16. Քառորդյա դաշտագրման առաջին անգամ կիրառված կամիկադե-ԱՕԹՍ-ները փորձարկում անցան իրական դաշտագրման գործողություններում՝ հետագա ավելի մեծ դաշտագրում լյանորեն կիրառվելու համար:

17. Ըստ Harop-ների արտադրողի՝ Israel Aerospace Industries-ի դաշտագրական կայի սլայներին՝ այդ ԱՕԹՍ-ը կարող է հեռակառավարվել կամ ինքնանդասակաուղղվել դեմի թիրախը՝ սեփական ռադարի օգնությամբ կամ էլ գեներից արձակվող ռադիոառազայթները նրալու շնորհիվ:

18. Harop-ը համարվում է հակառակորդի Հակաօդային դաշտագրության դեմ դաշտագրի հիանալի միջոց, ֆանգի այդ դրոնի փոքր չափսերը թույլ են սալիս խու-

Քառորդյա

սափել ցամաքային ռադարների կողմից հայսնաբերվելուց: «Հարուի» համարվում է «Հարիի» (Harpy) դրոնի կատարելագործված տարբերակը, որը հեռակառավարման հնարավորություն չի ունեցել:

19. Ի դեմ, իսրայելական հետախուզական ԱՕԹՍ-ները կիրառվել են Արցախյանի կողմից նաեւ այլ հարեան դեմությունների դեմ: Օրինակ՝ 2014թ. օգոստոսին Արցախյանի սարածից Իրանի օդային սարածք էր ներթափանցել իսրայելական հետախուզական ԱՕԹՍ-ներից մեկը: Համեմայն դեմս, հայսնաբերվել էր այդ մեկը:

20. Ի դեմ, աբխազի մոս 20 երկրներ զբաղվում են առաջավոր ռազմական տեխնոլոգիաների մեքամամբ: Դրանց առաջին տարբերում են Իսրայելը, ԱՄՆ-ը, Ռուսաստանը, Չինաստանը: 2001-2009-ին Իսրայելը ստեղծեց «Հարուի»...

21. Այս դաշտագրման դժվար է վստահաբար ասել, թե ո՞ր երկրներն ունեն կամիկադե ԱՕԹՍ-ներ: ՌԴ-ն 2015-ին դեմ փորձարկում էր...

22. Ի դեմ, դեմ 2015 թ. հունիսին «Israel Aerospace Industries» հայսնել էր, որ զանազան դաշտագրություններին վաճառվել են հարյուրավոր կամիկադե-ԱՕԹՍ-ներ: Ընդ որում, ակնհայտ է, որ հակադեմ Քառորդյա դաշտագրից հետո այդ ԱՕԹՍ-ների գնորդները կուսանան...

23. ՌԴ դաշտագրության նախարարի սղառազինության գծով տեղակալ Յուրի Բորիսովը վերջերս հայսարել էր, թե «Այսօր ոչ մի ռազմական կոնֆլիկտ չի կարող վարվել առանց անօդաչու օդուժի կիրառման: Ամբողջ տեղեկասվությունը, ամբողջ հետախուզությունը այսօր կատարվում է այդ սարբերի օգնությամբ: Մոսկա 10-15 տարիներին սղառազինությունների հանկարգի զարգացման բնագավառում դա կլինի հիմնական միտումներից մեկը»:

24. ԱՄՆ The Washington Post թերթի սլայներով՝ վերջին տարիներին իսրայելական հարվածային դրոնները նկատվել են նաեւ այլ ռազմաճակատներում՝ Ուկրաինայում եւ Սիրիայում...

25. Ի դեմ, Արցախյանը սկսել է հետաբերվել իսրայելական ԱՕԹՍ-ներով՝ դեմ 2011 թվականին, իսկ ապրիլյան հարաելական ռազմական համագործակցությունը սկսվել է դեմեա 2004 թվականին, երբ կատարվել են իսրայելական տարբեր զինատեսակների մասնավորումները Բաքվին՝ Թուրքիայի միջոցով (միայն վերջին տարիներին՝ 5 մլրդ ԱՄՆ դոլարի):

26. Դեմ 2011 թվականին Արցախյանը դաշտագրել էր Իսրայելից գնել 60 միավոր Aerostar եւ Orbiter մակնիտի ԱՕԹՍ-ներ:

ՆԱԻՐ ՅԱՆ

Բրնիա արած առաջնագիծ

Խաղաղության գինն այդպես էլ չիմացանք, թե որն է...

Մի բան գիտեիք, որ ասում էիք, զորավարները...

Այդ սարիքին հասուկ խենթությունների իմնաբույս...

Կունների զգուցացման հույսը թիթեյա (ծեփ) բանկաների վրա դրած: Սահմանի անուշամ...

ամենամարտունակ բանակն են: Մոլանազիտության, ռազմական նորագույն...

ների, մենք իմենք մեզ չենք ներ: Իմենք մեզ չենք ներ, որովհետև...

Գիտեիք, բայց համոզվեցիմք, որ հայ զինվորի հավաքական կերպարն...

Իրավունք չունենալ այս հաղթանակը ձեր համարելու, քանի որ դուք...

Առաջնագիծերից վերադառնալով

Կինոռեժիսոր Արսակ Զաֆարյանը ամբողջ երկրորդ անգամ...

Սևեյի մյուս է սացվել: Ինչը որ թույլատրելի է, նա հրադարակել է...

թալիստանի մասին դասնեց, որ հարձակման ժամանակ ադրբեջանական...

ծել: Մենք չգիտեիք, որ քանի իսրայելական կամիկադներ ունեն:

են գլխից չէր ունենալիք»,- նկատեց առաջնագծից նոր վերադարձած...

Նրա սեսախցիկն արձանագրել է խանդավառված զինվորների, որոնք առաջին գիծ գնալու համար...

նական դիվերսիոն խմբին ոչնչացնում: Մի քանի առաջարկներ են սացել...

Նա հորդորում է բանակում զինվոր ունեցող ծնողներին չզանգել իրենց զավակներին:

Չկա մի դասերազմ, որը դասալիք չունենալ: Ադրբեջանի մշակած ծրագիրը...

ԳՈՐԱՐ ԲՈՏՈՅԱԼ

Մոսկվայում «Ազգ»-ի հասուկ թղթակից

Մինչ ՌԴ մայրաքաղաք Մոսկվայի Զանսկոյեի դասարանում շաբաթը կազմակերպվում է ճանաչված գործարար և բարեգործ Լեոն Գայրաթյանի նկատմամբ հարուցված ֆրեական գործի դասախոսությունը, մինչ մեկը մյուսին հաջորդող դասական միստեր Արցախ աշխարհի զավակ Գայրաթյանի մեղին աղագուցող և ոչ մի լուրջ առաջընթաց չեն արձանագրում և արդարադատության սայլն այդպես էլ չեն հասնում, այլ ընդհանրապես թափանցվում է նրա նկատմամբ ծանր դատախազության 7 ամսյա ազատազրկում, ահա հենց այդ նույն օրերին մեր թեմայի հարեանը Արցախ աշխարհի խա-

Ռուսաստանում և նրա սահմաններից դուրս մեծ ճանաչում վայելող իրենց թասունն այսօր հերոսաբար գոյատևում և շարունակում է հաղթարևակա, առաջընթացի իր ազնվագույն ընկերոջ ու վաղեմի բարեկամի՝ բարերար Լեոն Գայրաթյանի, ով հոգով և սրտով նվիրված լինելով մեծ արվեստին և թատերին, հանդիսանալով լայն մասհորիզոնի սեր գիտակ անձնավորություն և հազվագյուտ հանդիպող մարդ շեսակի անկրկնելի կերպով՝ անսահմանորից հովանավորել և հիմնովին վերակառուցել ու վերանորոգել է մեկ դարյա ավանդույթներ ունեցող «Լեոն»-ի շենքը, և բացի այդ՝ շարքեր հարցերով մտադրեց և ազակցել է թատերին ու դերասաններին, եղել իրենց կողմին:

Իր բնութագրումների և գնահատականների մեջ չափազանց զուտ է և ժլատ Մարկ

Լեոն Գայրաթյանի նկատմամբ հարուցված ֆրեական գործի դասախոսությունը կամաց-կամաց մոտենում է իր եզրագծին, և անհայտ է, թե ի վերջո ինչպիսի վճիռ կկայացնի արդարադատությունը իր ողջ կյանքում միայն բարի գործեր կատարած, անզամ մեծ հանրապետության մեծ ներդրման դասին, անազատության մեջ, անօգնական վիճակում հայտնված իր հայրենակիցներին օգնության ձեռք մեկնած այս մեծ մարդու նկատմամբ: ԶԷ՝ որ նրան առաջարկված մեղադրանքով դասարանը դեռևս ոչ մի լուրջ աղագույց և փաստ չի արձանագրել և դասախոսություններից դասախոսություն ավելի ու ավելի է որոակահանում այն միջոցով, որ Լեոն Գայրաթյանն անմեղ է: Եվ ասես այս ամենի աղագույց և գազաթնակե՝ վերջերս ռուսական ԶԼՄ-ները ազդարարեցին, որ ՌԴ

ԱՆԱՐԻՏ ԶՈՎԱԾՅԱԼ

«Ինչո՞ւ ՔՂԶ չի առաջարկում կնքել ազդեցիկ հրաժարվելու պայմանագիր»

ԼՂ հակամարտության մասին ֆննարկմանը առաջարկ է արել Օսոն Լուխստրահանյանը

Ապրիլի 12-ին ժամը 18.30-ին Բեռլինում Գերմանական ընկերակցության և գերմանահայկական ֆորումի հրավերով բանավեճ-ֆննարկում է կայացել «Լեոն»-ային Ղարաբաղի հակամարտությունը. էսկալացիայի դասախոսությունը, լուծման ուղիները» թեմայով, որին մասնակցել են Բունդեսբազի արտաքին հարաբերությունների համաձայնագրի անդամ դոկտ. Զիլսոն Բերգերը (ԶԴՄ), Վիսմարի Արեվելի ինստիտուտի իրավագիտության դոկտոր Թորֆեյն Օսոն Լուխստրահանյանը, Բեռլինի Գիտություն և ֆալաֆականություն հիմնադրամի աշխատակից դոկտ. Ուլե Զալբախը: Զննարկումը վերել է Երևանում Գերմանիայի նախկին դեսպան Զանս Յոխսեն Շմիդը: Ղարաբաղյան հարցի վերաբերյալ հիշյալ բանավեճը մեծ լսարան է հավաքել, ներկա են եղել հիմնադրամի գերմանացի այլ մասնագետներ, նաեւ Երևանում դասախոսակցական անխափան դեսպաններ, հայեր, բնակավայրում նաեւ արքեպիսկոպոսներ, որոնք եղանակ չեն կարողացել ստեղծել:

Լուխստրահանյանը նկատել է սվեդ, որ 1918-1920, 1991 թվականների իրադարձությունները վկայում են, որ հայերն ու արքեպիսկոպոսները չեն կարողացել խաղաղ գոյակցել, դրա համար բնական դասախոսություն կան՝ Սալիմը 1921 թվականին Ղարաբաղը սվեդ Արքեպիսկոպոս, սահմանները սխալ են գծվել: Արքեպիսկոպոսի հայերի հանդեպ շարունակական ատելությունը է սերմանել: Իսկ վերջին ֆառորյա կայծակնային դասախոսությունը սանուկ է սվել՝ ռեանախաբելով 1994-ին ձեռք բերված հրադարարի մասին ղայմանագիրը: Կովկասյան հարցերի փորձագետ Ուլե Զալբախը հեխորհրդային չլուծված այլ հակամարտությունների հետ համեմատելով նշել է Ղարաբաղյան հակամարտության առանձնահատկություններից մի ֆանիսը՝ հրադարարի դժվար դասախոսում, մոնիթորինգի անկատարություն, վստահելի չեղեկատվության բացակայությունը՝ ով է իրականում սկսել, գրավյալ - ազատագրյալ սարածներ, հակամարտության կողմ հանդիսացող Ղարաբաղի բանակցային կողմ չլինելը, Ռուսաստանի անուղղակի ներգրավվածությունը՝ Արքեպիսկոպոսին զենքի գլխավոր մասակարար և Գայրաթյանի անվանականության տրախավոր, փոխգիշումների դասախոսականության բացակայությունը, հիշողության դասախոսում, դասախոսության մասնազատ, դասախոսության մանիպուլյացիա, հիշատակի օրվա ստեղծում՝ հոնջալու: 2008 թվականից ի վեր ⇨ 12

Լեոն Գայրաթյան. «Թե ինչ կորոնի դասարանը՝ ինձ չի հեխաֆրում, իմ մսահոգությունը Ղարաբաղն է, մեր անդարսելի Արցախը»

ղող բնակչության նկատմամբ լայնածավալ դասախոսական գործողություններ հրահրեց, և ֆառորյա դայաբարում հարյուրավոր կորուսներ կրելով՝ նորից հեխոսվեց՝ գրեթե ամեն օր դարաբար-արքեպիսկոպոսական հակամարտությունների շարքում խախտելով կրակի դադարեցման օրը ձեռք բերված ղայմանավորվածությունը:

Այս փաստերը համարելով՝ ես ուրեղից ուրեղ հիշեցի «Ազգ»-ի այս սարվա հունվարի 21-ի համարում տղագրված «Լեոն Գայրաթյանը՝ կեղծ ու շինծու մեղադրանքների սարդոսայնում» հրադարարությունը, ուրեղ այսպիսի տղեր կային. «Մեր հայրենակիցը հայտնվել է ներդրման մեջ՝ կեղծ ու շինծու մեղադրանքների սարդոսայնում: Պասվերն ակնհայտ է: Ցանկանում են խեղձացնել նրան, կասեցնել բարեգործությունները, կիսաս թողնել առավել շեն ու հզոր Արցախ ունենալու նրա մսահոգումները»:

Մեկնաբանությունները թողնելով ընթերցողին՝ նշեմ, որ նախորդ դասական միստին ողղես վկա հրավիրել էր նաեւ Ռուսաստանի և Նոր Նախիջեանի հայոց թեմի առաջնորդ Տեր Եզրաս արեթիսկոպոս Ներսիսյանը, ով իր ելույթում բառ անզամ չարաբերելով դասախոսության բուն հարցի՝ ֆրեական գործի վերաբերյալ, ֆանի ու ոչնչից տղյակ չէր և զսնում էր անհամատեղելի՝ ֆրեական գործն ու Լեոն Գայրաթյանը, ուստի հավուր դասախոսի ու առանձնակի սիրով ներկայացրեց՝ «Պասվերն օհանեսան»-ի դափնեկիր Լեոն Գայրաթյանը մարդու Ասվածախաճո կերպարը՝ նշելով, որ նա ակնիվ մասնակցություն է ունեցել Լեոնային Ղարաբաղի Գանրադեսության ստեղծման և ողղես երկիր կայացման գործում, ամենասարբեր բնագավառներում համարվում է ամենախոսող ներդրող Լեոնային Ղարաբաղի ժամանակակից դասախոսության մեջ՝ արժանանալով հազարավոր մարդկանց և նորաստեղծ ընսանիներին զարմանի ու հիացման զնահասականներին: Եզրաս սրբազանը շեխեց, որ Գայրաթյանը հսկայական ներդրումներ է կատարել նաեւ Ռուսաստանում, հասկադես հայկական եկեղեցիների կառուցման և վերանորոգման աշխատանքներում, հիշեցրեց նաեւ, որ Գայրաթյանը Մոսկվայի կենսրոնում վեր խոյացած նոր եկեղեցական համայնի առաջին խոսող բարեգործ նվիրաբերողներից է եղել, նույնիսկ ցանկացել է այդ հսկայական բեռը իր ուսերին վերցնել և միայնակ կառուցել եկեղեցին, իսկ սարիներ առաջ ամբողջությամբ վերանորոգել և բարեկարգել է Մոսկվայի հին հայկական եկեղեցին...

Ավելորդ չեն համարում ընթերցողին տղեկացնել, որ նախորդ դասական միստերից մեկին էլ Լեոն Գայրաթյան մարդու և կերպարի մասին վկայություն տղու էր հրավիրել Մոսկվայի «Լեոնում» թատերի գեղարվեստական ղեկավար, ԽՍՀՄ ժողովրդական արտիստ, ԽՍՀՄ և ՌԴ դեսական մրցանակների դափնեկիր, բուրի կողմից սիրված և դասկառագրու Մարկ Զախարովը: Նա դասարանի դափնեկրում հայտարարեց, որ եթե

Զախարովը նաեւ հավելեց, որ Լեոն Գայրաթյան բարերար սիրված անուն է ոչ միայն թատերական աշխարհում, այլև գրականության և մակույթի բուր շյուղերում, և ինքն տղյակ է, որ Գայրաթյանը մեծ ազակցություն է տղեցրել նաեւ Ռուսաստանի գողների միությանը...

Եզրաս սրբազանը և Մարկ Զախարովի անչափ բնութագրական և հուզական ելույթները համարելով, մանավանդ՝ Լեոնային Ղարաբաղի օրը վերջին օրերին տղի ունեցած արյունային իրադարձություններից հեխո, ողից տղեցին նաեւ հայ խիզախ ու անձնագրի զինվորներ և խաղաղ բնակիչներ, մեծ ցանկություն առաջացավ դասական միստի ընդմիջման ժամանակ գուցելու մեղադրյալի աթողը հանիրավի գեղեցրած Լեոն Գայրաթյանի հետ, ում միջոց, ինչդեղես դարգվեց, ոչ թե իր անորոշ վիճակն է ու իր, այսդես ասած, ճաղավանդակ աղագան, այլ հայրենի Արցախն ու նրա վաղվա օրը: Ավելին, դարգվեց, որ իր այդ կարգավիճակում էլ մեծ հայրենասերը ձեռքերը ծալած չի նստել և հեռվից հեռու արդեն հասցրել է օզսակար լինել իր հայրենակիցներին.

- Իմ ճակատագիրն ինձ չի հեխաֆրում, - մեր կարճատե գույցն այսդես սկսեց Լեոն Գայրաթյանը: - Ես 67 տարեկան եմ, իմ միջոց միայն Ղարաբաղում է, իմ ճակատագիրն առանց Ղարաբաղի ես չեմ դասկերացնում և առանց իմ հայրենիքի չեմ ուզում ադել: Ադրեզանի ձեռնարկած վայրագ իրադարձություններից ամնիջադես հեխո ինձ հաջողվեց մի ֆանի անհեսաճգելի կարգադրություններ անել: Ներկայումս Արցախի մի ֆանի հյուրանոցներում ժամանակավորադես դարգեցվել է հյուրերի ընդունումը, ադրեզանական կրակադեսի վսանգի տակ զսնվող բնակավայրերի հարյուրավոր բնակիչներ այս օրերին գիշերում են Մարակերտի օրցանի Վանք գյուղում զսնվող հյուրանոցային համայնիներում, իմ կողմից նրանց հազուախ և սննդի աղադովման համար անհրաճեց միջոցներ են տղամարդկել: Ես համոզված եմ մեկ բանում՝ Արցախն անդարսելի է, և կարծում եմ, որ Գայրաթյանը դես է ընդունի ԼՂՀ անկախությունը...

Մախագահ Վաղիմիր Պուսիմը հրաժարվել է ներում շնորհել առանձնակի ծանր հանցագործությունների համար 2010-ին ցմահ ազատազրկման դասադարսված Բաշկիրիայի նախկին սեմասր Իզոր Իզմեստելին, ում մորից, իբրեւ թե 700 հազար դոլար է հափեսակել Գայրաթյանը՝ ողու դասիճը թեթեւացնելու խոսումամբ: Այս ամենում ամենաարառոցն այն է, որ Իզմեստելին ներում շնորհելու խնդրագրի տակ սորագրել էին բազմաթիվ ճանաչված և անվանի մարդիկ, ովեր մեծ ջանադրությամբ վկայակոչել էին Իզոր Իզմեստելի՝ հայրենիքին մասուցած առանձնակի ծառայությունների համար սսացած ծանրակեղո առադեսները, այդ թվում նաեւ՝ ՌԴ նախագահի կողմից տղած անվանական դարգելը:

Դե ինչ, մեզ մնում է դարձյալ զինվել համբերությամբ և սղատել դասախոսության ավարտին, ողը տղի կուներմա մի ֆանի օրից, Լեոն Գայրաթյան մարդու և բարերարի անունն իրավամբ սիրո, հարգանքի, երախտագիտության ու հղարտության զգացումներով է լցնում Գայրաթյանում և Արցախ աշխարհում բնակվող մեր հազարավոր հայրենակիցների հողները (ինչդեղես համոզվեցի՞մ նրան սիրում և մեծարում են նաեւ Ռուսաստանում): Ներդրման դադերին նա շաս բան է սվել հայությանը (անզամ հեցց իր այս նեղ վիճակում) և դեռ էլի ունի տղու, եթե նրա գլխավերելում կուսակված սեւ ու չարագուցակ ամղերը չխանգարեն, եթե արդարադատությունն, ի վերջո, ճեմարիտ և խղճի մտք ողուում կայացնի և անստելի ներդրման մեջ հայտնված այս մարդը Ասծո նախախնամությամբ մոտ առաջիկայում շնչի ազատության օղը...

Մոսկվա, 12.04.16

Վերջին ժամ

Երեկ կայացավ դասական եզրափակիչ միստը. մեր հայրենակիցը՝ հերոս արցախցին դասադարսվեց 4 տարվա ազատազրկման: Ռուսական դասարանը կատարեց ադրեզանական դարգեավոր դասվերը: Պես է դիմել վերամնիջ աջաներին և ադիթ տղու ողուական արդարադատությանը ինքնասրբագրումի: **ԽԱՐ.:**

ԱՐՄԵՆ ՄԱՆՎԵԼՅԱԼ

Պատանական գիտությունների քննաձև, Էներգետիկ աշխարհաբանականության և անվտանգության մասնագետ

Մրանից դեռ 10 տարի առաջ, երբ Արցախի թեմայի շուրջ ֆնտրված ժամանակ ասացի, որ Ադրբեյջանը մեր թեմային է և այդ հարեւանի հետ լուրջ քննարկումներ կախած, աղա դա առաջացրեց իմ մի ֆանի լրագրող ընկերների դժգոհությունը, որոնք չգիտես ինչու համոզված էին, որ դրանց հետ կլինի լեզու գտնել: Շեշազայում արդեն իմ գիտական հետազոտությունների ընթացքում այդ թեմայումը եւ դրա հիմնական ռազմավարական ռեսուրսը հանդիսացող նավթը դարձան իմ գիտական ուսումնասիրությունների հիմնական թեման:

Նման մոտեցումը մեր թեմայում եւ դրա ռազմավարական հնարավորությունների ուսումնասիրությանը ինձ սովորեցրել էր իմ համալսարանական ընկերը, Արցախյան մասերազմի հերոս Վարդան Բախչյանը, ով թուրքերեն լեզու ուսումնասիրելու իր ցանկությունը բացատրում էր հենց դրանով՝ թեմայումը լեզուն լուրջ է լավ իմանալ միայն ոչնչացնելու համար: Եվ նա դա ասում էր դեռ մինչեւ արցախյան թեմայումը սկիզբը: Վարդանին հիշեցի, ֆանի որ վերջինս ոչ միայն ազատամարտի էր, այլև փայլուն գիտնական, ով դեռ այն ժամանակ հասկանում էր գիտական ուսումնասիրության անհրաժեշտությունը թեմայումը լավ հասկանալու համար: Եվ այս օրերին առավել ֆան էր երբեք մեզ անհրաժեշտ է ստեղծված իրավիճակի գիտական ուսումնասիրություն, թեմայումը հասկանալու, միայն ու թույլ կողմերը՝ ռազմավարական կարողությունները ճիշտ գնահատելու ու դրանք ոչնչացնելու ռազմավարության մեծանշան համար:

Գաղտնի չէ, որ Ադրբեյջանը նավթային թեմայումը է, որտեղ ստեղծվել է կառավարման մի համակարգ, որը արեւմտյան գիտական օրգանակներում սովորաբար կոչվում են Ռեզերվային թեմայումը: Այսինքն թեմայումը, որի գոյատևումը հիմնականում թայմանավորված է իր հումքային ռեսուրսներով եւ այդ ռեսուրսները անդրազգային նավթային ընկերությունների վարձակալության հանձնելով:

Այդ սիմիոթի թեմայումը կարող են գոյատևել միայն այս՝ Ռեզերվային կոչվող թանաձեւով, իսկ այս ձեւաչափի փոփոխությունը կարող է ձևակերպական դառնալ այդ սիմիոթի թեմայումների համար՝ հանգեցնելով խորքային ու երկարատև ճգնաժամի, ընդհուպ դրանց կործանումը: Չեղարար կարելու է հասկանալ այդ թեմայումը կառուցվածքը, դրա խորքային կախվածությունը էներգետիկ համակարգից եւ դրանց սիրաթեզող անդրազգային նավթային ընկերությունների ցահերը նմանափող թեմայումներում ու դրանց վարձագիծը:

Նմանափող թեմայումները, կարելի է ասել, ունեն գարգացման երկու ցիկլ նավթի բարձր եւ ցածր գների թայմաններում: Պարադոքսալ է, սակայն խնդիրները, որոնք հետազայում նմանափող թեմայումների թուլացման ու որոշ դեմոթեում կործանման թաճառ են դառնում, սկիզբ են դրվում հենց նավթի բարձր գների թայմաններում: Նավթի բարձր գները գերեկանուներ են աղաիկում դասական ռեզերվային թեմայումներին, ինչը սակայն երկար ազդեցություն է թողնում նմանափող թեմայումների ներքին եւ արտաքին անվտանգային դիմադրական վրա:

Նախ ներքին խնդիրների մասին. նավթի խոշոր արդյունաբերություն ունեցող թեմայումները գերեկանուների օրգանում բախվում են մի քար խնդիրների, ո-

րոնց լուծումը քառ դեմոթեում հանգեցնում է այդ սիմիոթի թեմայումների թուլացմանը: Խնդիրը նրանում է, որ նավթարդյունաբերությունը լինելով գերֆինանսասար, միաժամանակ աշխատասար չէ: Այսինքն քառային միլարդների ֆինանսական ներդրումներ աղաիկող սնեստական ոլորտը միաժամանակ չի աղաիկում աշխատաստեղծող: Այսինքն՝ Ադրբեյջանի ՅՆԱ-ում նավթի ու գազի ոլորտը կազմում է սնեստության 51%, սակայն այն աշխատանքով է աղաիկում այդ թեմայումը բնակչության միայն 2%-ին:

Չառող խնդիրն, որին բախվում են նմանափող թեմայումները բարձր նավթի գների թայմաններում, դա այսուհետ կոչված Չոլանդական հիվանդությունն է, որով վարակվում են նմանափող սնեստությունները: Նավթի գերեկանուները եւ արտադրողի ներհուրը հանգեցնում է սեղակալ արժույթի գերաժեղումը, ինչը այդ թեմայումներում նավթից բացի մնացած այլ արտադրությունները դարձնում է ոչ մրցունակ եւ ոչ եկամտաբեր: Այսինքն, նավթի

Ադրբեյջանի թեմայումը կառուցվածքը եւ դրա ոչնչացման ուղիները...

գնի բարձրացումը եւ ֆինանսական մեծ հոսքերը հանգեցնում են ոչ նավթային սեկտորի ոչնչացմանը եւ որոշեկանում աշխատաստեղծողի գանգակաձային կրճատմանը:

Այս խնդիր կարգավորման եւ աշխատաստեղծ ստեղծելու համար նման թեմայումները գնում են այդ հարցի լուծման ամենաիտեռ ճանաղարհով՝ սկսում են ներդրումներ կատարել ժնարարության եւ ծառայությունների ոլորտներում, որոնք էլ աղաիկում են մեծ թվով աշխատաստեղծող, այսինքն մի բնագավառ, որտեղ բարձր որակավորման մասնագետներ չեն թաիանցվում:

Սակայն «որաիսային» թվացող այս իրավիճակը ավարտվում է, երբ նավթի գները անկում են աղում, ինչը հանգեցնում է նաեւ այդ ժնարարական բունի ավարտին՝ նորից հարյուր հազարավոր մարդկանց թողնելով առանց աշխատանքի: Սա էլ իր հերթին սոցիալական լարվածություն է ստեղծում, սղառնալով գործող ֆաղաֆական ռեժիմներին: Սա մի ուղի է, որով կարելի է ասել՝ անցել են դասական ռեզերվային բոլոր թեմայումները եւ ինչը կան հանգեցնում է ֆաղափացիական բախումների, կան ստեղծված լարվածությունը նվազեցնելու համար նման ռեժիմները փորձում են կազմակերպել կարճատև «հաղթական» թաիարզման, որ բնակչությանը շեղեն աղա սոցիալական խնդիրներից:

Ներքին խնդիրներից քառ ի հայտ են գալիս արտաքին թողրելմներ, երբ նավթի ցածր գները հանգեցնում են արտաքին անվտանգային միջավայրի կտուկ փոփոխության, ինչը արդեն թայմանավորված է այդ թեմայումների նեանակոթյան վերագնահատման խնդիրների հետ: Բանն այն է, որ դասական ռեզերվային թեմայումների արժեքը որոշվում է նավթի եւ գազի աղաուցված թաիարժեքով, երբ այդ թաիարժեքը բարձր են՝ աղա այդ թեմայումները արժեքավոր են, երբ այդ ռեսուրսները սկսում են նվազել՝ աղա վերագնահատման է ենթարկվում նաեւ այդ թեմայումների միջազգային նեանակոթյունը:

Խնդիրը նրանումն է, որ «աղաուցված թաիարժեք» հասկացությունը դա բանաձեւ է, որի հիմքում դրված է թեմայումների ընդերքում աղա թաիարժեքի հազարկան հասուկ մեթաիգն, որը փոփոխվում է համաշխարհային քուկայում նավթի գների փոփոխման հետ միապին: Այսինքն նավթի բարձր գների թա-

րագայում այդ թաիարժեքը, քառ այդ բանաձեւի հազարկի, գնահատվում են մեծ, իսկ ցածր գների թայմաններում այդ թաիարժեքը վերագնահատվում են եւ որոշեկանում նվազում:

Նավթի թաիարժեքի հազարկն էլ որոշում է նավթով հարուստ թեմայումների իրական արժեքը: Այսինքն, երբ նավթի գները սկսում են ընկնել, նվազում են նաեւ նավթի «աղաուցված թաիարժեքը», սա էլ իր հերթին իջեցնում է այդ թեմայումների արժեքը համաշխարհային նավթի քուկայում, նվազեցնելով նաեւ դրանց կարելությունը նույն այդ քուկայի համար: Նավթային թեմայումների նեանակոթյան անկումը միջազգային ասղառեզում հանգեցնում է նաեւ դրանց անվտանգային դիմադրական նվազմանը եւ այդ թեմայումները կորցնում են իրենց նախկին կարելությունը թե՛ սղառող մեծ սերույթումների, թե՛ անդրազգային ընկերությունների համար:

Նմանափող իրավիճակ մեմ այսօր սեսնում ենք Մերձավոր Արեւելում, երբ նավթի գնի անկումը հանգեցնում է այդ

Այսինքն այն, ինչը դասական թեմայումների համար անընդունելի, օրինակ՝ սեփական ժնկոթների մահը խաղաղ թայմաններում կան սահմանային բախումների ժամանակ, ռեզերվային թեմայումներում գործող ռեժիմների համար դառնում է ընդունելի, ֆանի որ այն նղասում է գործող ռեժիմների թաիարժեքը: Քաղաֆագիտության մեջ դա կոչվում է գործող ռեժիմների եւ թեմայումը քաիերի հակասություն, այսինքն՝ երբ ռեժիմը իր իշխանության թաիարժեքը համար վտանգում է թեմայումը քաիեր:

Այսինքն այն, ինչին մեմ ականատեղ եղանկ աղաիկայն այս օրերին, դասական ռեզերվային թեմայումը վարձագիծ է, որը հասուկ է այդ սիմիոթի թեմայումներին նավթի ցածր գների թայմաններում: Այս իրավիճակում հակառակ կողմի համար ամենաընդունելի սարբերակն է այնուհետի հարված հասցնել այդ թեմայումը, որն առաջին հերթին կվնասի գործող ռեժիմի ու նրա հոկանավորի քաիերը:

Ադրբեյջանի թաիարագայում դա Ալիեյան ռեժիմն է ու նրա հոկանավոր

Բրիտի Փեսոլիում ընկերությունը, որը ինչուեք մեքի՝ վերահսկում է այդ թեմայումը նավթագաղային ողջ սեկտորը եւ նրան են թաիկանում նավթի ու գազի առաֆան հիմնական ուղիները: Ալիեյան համակարգը գոյատևում է այս ընկերության հետ խորքային համագործակցության արդյունքում: Բրիտի Փեսոլիումի հեռացումը այդ թեմայումից կնեանակի նաեւ Ալիեյան ռեժիմի թուլացում, իսկ դա հնարավոր է, եթե ԲՓ վտանգ գառ իր ներդրումների համար այդ թեմայումը սարածում:

Արդեն աղիթ ունեցել են գրելու, բայց մեկ անգամ եւս ցանկանում են կրկնել՝ հարվածը Ադրբեյջանի էներգետիկ համակարգին ու հասկաղես նրա խողովակաաարային հանգույցներին ավելի վտանգավոր է Ալիեյան ռեժիմի համար, ֆան իր հազարավոր ժնկոթների մահը սահմանին:

Վերջին դեմոթեում մեմ նույնիսկ սեսնում ենք հակառակ էֆեկթը, երբ իր իսկ ժնկոթների ոչնչացումը հայկական ուժերի կողմից՝ նույնիսկ նղասում է Ալիեյան կանի ուժեղացմանը: Այլ կլինի արդյունքը, եթե նման դեմոթեում իսկույն թիրաֆակուներ են խոցվում նաեւ Արցախից ոչ քառ հեռու անցող նավթագաղային խողովակաաարերը. սա լուրջ լարվածություն կստեղծի ԲՓ-ի եւ Ալիեյան ռեժիմի միջեւ, ֆանի որ վերջինս է այդ ներդրումների երաշխավորը, այլ ոչ թե Արցախը կան ԳԳ-ն:

Բացի դրանից, ռազմական գործողությունների ծավալման դեմոթեում միջազգային օրենքները չեն արգելում հարվածը նմանափող թիրախներին, ռազմական լեզվով ասած՝ դրանք կոչվում են «օրինական նեանակետեր»:

Յ.Գ.- Չականալի է, որ վերը քաիարածը ընդամենը փորձ է թերթային նեղ հնարավորությունների սահմաններում սալ հնարավոր զարգացումների համառոտ սցենարային վերլուծությունը: Սակայն իրականում նմանափող աշխատանքները լուրջ է կատարվում համակարգված, ռազմավարական ու ռազմական հետազոտություններով զբաղվող ինստիտուտների կողմից եւ այդ հետազոտությունների թաիանցարկը լուրջ է ներկայացնում սարբեր թեմայումը գերազանցությունները, ինչը սակայն, ցավոք, չի կատարվում:

Ուժագրավ է Ադրբեջանի դաշնային ուժերի անվտանգության նախարար Ջաֆր Գասանովի այն հայտարարությունը, որն արվեց ԼՂՀ-ում խոցված ադրբեջանական ուղղաթիռի անձնակազմի հուղարկվողության ժամանակ: Նա ասաց, որ «Ադրբեջանի սարածային ամբողջականությունը մեզ է վերականգնվի ամեն զնով» եւ որ «յուրաքանչյուր սղանկած ասլյարի դիմաց կոչնչացվի 100 հայ օկուտանս»:

Ադրբեջան-Յայասան բանակցությունները առաջվա ղեւ վերահսկում է Միսկի խումբը, որին երկուստեք օրը վստահություն հայտնեց ՄԱԿ-ը: Կողմերի շփումները վերսկսելու նպատակով համախառնաձեռն օրերս այցելեցին սարածաբան: Դատելով արված հայտարարություններից, միջոցառումները նոր առաջարկություններ չունեն: Իրավիճակի վրա ազդելու նոր լծակներ նույնպես չունեն: Յայասանի հասարակայնությանը հիասթափեցրեց Միսկի խմբի ռուսասանցի համաձայնագրի հոգր Պոդոլի այն հայտարարությունը, թե խումբը «յազորված է հետախույզներին, թե ով է դատասխանատու սեղի ունեցածի համար»: Ամերիկացի համաձայնագրի Ջեյմս Ուոդլիկը էլ ավելի անորոշ ձեւով ասաց. «Մենք խիստ մտախոյզված եւ անհանգստացած ենք իրավաստիտանների բոլոր դեմքերից եւ համաձայնում ենք կայացված դեմքերից»: Միակ նորությունը Պոդոլի հաղորդումն էր ԼՂՀ-ին բանակցությունների սեղանի մոտ վերադարձնելու անհրաժեշտության մասին: Բայց սկսվա հարցի լուծման համար հարկավոր է Ադրբեջանի համաձայնությունը:

«Ազգը» ադրիլի 8-ի համարում գրեց, որ Մոսկվան իբր ունի հակամարտության լուծման ծրագիր, որը դեռ չի հրադարարվել: Նույն օրը համանման սեղեկություն հրադարարեց մոսկովյան «Նեգալիսիմայա գազեթս» թերթը՝ նշելով, որ Մոսկվան չի լուրջաբանում կարգավորման նրբերանգները: Լեռնային Ղարաբաղին նվիրված նոր բանակցությունների առնչությամբ թերթը գրում է, որ հակամարտողներից Ադրբեջանը, անկասկած, ակնկալում է ինչ-որ սեղաբարձ իր սարածային ամբողջականության վերականգնման ուղղությամբ: ԼՂՀ-ն առաջընթաց է ակնկալում ինֆիլտրանության ճանաչման հարցում: Այսինքն՝ ակնկալիքներն իրարամերժ են, ինչպես եղել էին Բազորյա դաշտերում առաջ: Ադրբեջանցի փորձագետների օրհանում գերիշխում է այն կարծիքը, թե Մոսկվան մեզ է Յայասանին համոզի սարածային զիջումներ անել:

ՌԴ Կովկասի ինստիտուտի ֆաղափական հետազոտությունների բաժնի ղեկավար Մերգե Միմասյանը իրադրությունը մեկնաբանելիս «Նեգալիսիմայա գազեթայի» թղթակցին ասել է. «Ռազմաֆաղափական ծավալում իրադարձությունների վերլուծության ժամանակ դատական զուգահեռները սովորաբար վնասակար են եւ մակերեսային: Սակայն հենց դրանք են օգնում ստեղծելու արդի ֆաղափական իրողությունը բացատրող սրամաբանական կարողներ»: Գարաբաղյան Բազորյա դաշտերում որոշ նմանություն ունի 1973 թ. արաբ-իսրայելական «Վերջին դասասանի դաշտերում» հեռ, որին հաջորդեց Քեմո-Դեփի իսրայելա-եգիպտական համաձայնագիրը: Եգիպտոսը դաշտերում ճանաչեց իսրայելի դաշտերը: Միմասյանը չի բացառում մի նոր «Քեմո-Դեփի» հնարավորությունը Նովո-Օզարոյովոյի դաշտում: Քաղաքագետը կարծում է, որ Ռուսասանը ի գործ է թույլ չէսլ իրավիճակի վստաբանություն: Եվ դա բխում է Ռուսասանի օտերից, ֆանի որ Յայասանից բացի Ադրբեջանին եւ սեփական ախարհաֆաղափական ծիրի մեջ ներառելու նախկին գիծը կարող է հանգեցնել այն բանին, որ Ադրբեջանը չի դառնա ռազմավարական դաշնակից, իսկ նման դաշնակից Յայասանին Մոսկվան մի օր կկորցնի:

Ադրիլի սկզբին Արցախի դեմ սանձագերծված Բազորյա դաշտերում դաշնային առնչությամբ կան սարքեր վարկածներ: Դրանցից մեկի համաձայն, հարձակվելու որոշումն ընդունել է հենց Իլիան Ալիեւը, որդեգրի սեփական ժողովրդի ուժերով օրհանում «համակարգային ճգնաժամի առաջացրած ճնեւական դժվարություններից»: Սակայն «Նեգալիսիմայա գազեթայի» մեկնաբան Յուրի Ռոֆը կարծում է, որ Միմասյանի դաշնառու Մոսկվայի դեմ հարձակումներ սկսած Վաչինգոսնի մասը խառն է սկսվա որոշումը: ԱՄՆ հասուկ ծառայությունների հեռ կաղված Stratfor ամերիկյան փորձագիտական գործակալությունը դեռ անցյալ սարվա սեղեցներին հրադարարել էր Լեռնային Ղարաբաղին նվիրված գեկույց, որտեղ ունիում էր, թե «մոտակա ամիսներին» սարածաբանում իրադրությունը կարող է կտրուկ փոխվել:

դակի: Սակայն փաստ այն է, որ Լեռնային Ղարաբաղում նոր զինված հակամարտությունը ծագեց հենց այն դաշինք, երբ Ռուսասան-Արեւմուտ հակասությունները հասել էին իրենց բարձրակետին: Նման զուգահեռությունը դժվար թե դատահական լինի: Ռազմավարական մեկույթի հիմնադրամի փորձագետ Անդրեյ Արեւելի կարծիքով Բաբուն թերեւս համադասասխան ազդանշան է ստացել Վաչինգոսնից: Նման նախադեղեր արդեն եղել են: Օրինակ, Յարալային Օսիայի դաշտերում առաջ Սաակալիլին հանդիպում էր ունեցել ԱՄՆ դեմաքրատուր Կոնդոլիզա Ռայսի հեռ: Թե ադրիլի սկզբին Իլիան Ալիեւը Վաչինգոսնում ինչի մասին է խոսել ամերիկացիների հեռ՝ դիվանագիտական գաղտնի է: Եվ ֆանի որ Ալիեւը Սաակալիլու համեմատությամբ ավելի դատասխանատու ֆաղափական գործիչ է, ադրիլյան դաշտերում սանձագերծման հեռ կաղված հարցերը եւս ավելի օտ:

Ադրբեջանի խորհրդարանի դաշնային ուժերի անվտանգության հանձնախմբի անդամ Ջահիլ Օրուցի հայտարարության համաձայն, Անկարան եւ Բաբուն արդեն ձեռնարկել են միասնական զինված ուժերի ստեղծումը: Օրուցը գտնում է, որ հարկավոր է «Մեկ ազգ, երկու դեմքեր» դաշինքը խորացնել եւ դարձնել «Մեկ ազգ, մեկ բանակ»...

Միակ բարդությունն այն է, որ Թուրքիայի ռազմական սեղանական հիմնականում գերմանական է եւ ամերիկյան, իսկ Ադրբեջանի՝ առավելադատ ռուսական եւ խորհրդային: Սակայն Ադրբեջանն ավելի ու ավելի է մոտենում Արեւմուտին, եւ Անկարան այդ հարցում օգնում է նրան: Բաբուն մասակարարվում են մասնավորադատ Otokar Kobra գրահամեմաններ եւ գեմի սարքեր համակարգերի նշանադաշտի ջերմադիտակային սարքեր: Թուրքերն ու ադրբեջանցիները համատեղ արադրում են 107 եւ 122 միլիմետրանոց ռեակտիվ հրեանի: Բա-

Պասվիրված դաշտերում ԵԱՏԿ-ն՝ առանց նոր առաջարկների

Ընդամին ամերիկացի փորձագետները ունիում էին, թե Մոսկվան փորձում է Բաբին համոզել, որ անհրաժեշտ է ռուսասանցի խաղաղարարներ ուղարկել Լեռնային Ղարաբաղ (եւ Մերձդնեստրի նման վերահսկողության սակ առնել սարածաբանը): Ամերիկացի խորհրդակալները ունիում էին, որ այդ ծավալմանը դիմակայելու եւ միաժամանակ Յայասանի դիրորոշման վրա ազդելու միակ հնարավորությունը ԼՂՀ բանակի ստորաբաժանումների դուրսմղումն է ռազմավարական կարեւոր բարձունքներից:

Ադրբեջանը հենց դա էր փորձում անել ադրիլի սկզբին (եւ էլի կփորձի): ԼՂՀ նախագահի մամը ֆարսուղար Դավիթ Բաբայանը նշել է, որ Ստեփանակերտը դաշտերս է բանակցությունների, եւ որ «հակառակորդը առավելության չի հասել, եւ ռազմաֆաղափական զուգակոռուքունը չի խախտվել»:

Բաբին սանձագերծած դաշտերում անարդյուն է, եւ հիմա Ադրբեջանի համար էլ ավելի դժվար կլինի խոսել Երեւանի եւ Ստեփանակերտի հեռ, կարծում է Յուրի Ռոֆը: Թուլացան նաեւ Մոսկվայի դիրքերը, որը երկար ժամանակ խուսավարում էր Յայասանի եւ Ադրբեջանի միջեւ, ի դեմ, գեմ է մարտական սեղանական մասակարարելով երկու հակամարտ կողմերին: Իսկ ահա Վաչինգոսնը օտաող դուրս եկավ խաղից, Մոսկվայի համար, Ուկրաինայից ու Դոնբասից բացի, եւս մեկ գլխացավան ստեղծելով նրա ռազմավարական օտերի գոտում:

Մոսկվան մաներելու մեծ հնարավորություն չունի: Յայասանը ՅԱԿԿ անդամ է, Ադրբեջանը՝ հին գործընկեր, որի հեռ հարաբերությունները Իլիան Ալիեւի օրով հասել են բավական բարձր մակար-

են: Որոշ փորձագետներ, օրինակ, չեն բացառում, որ ԼՂՀ-ի հեռ զինված հակամարտությունը Միմասյանի դաշտերում Կովկաս սեղափոխելու փորձ լինի: Եթե դա հաջողվեր, ադա Մոսկվան հաստատ էր կարողանա մտածել Բաբուն Ասադին օգնելու մասին:

Եվս մեկ կարեւոր հարց է Թուրքիայի դեկավարության մասնակցությունը ԼՂՀ-ի դեմքերին: Մերձավոր Արեւելի եւ Կենտրոնական Ասիայի երկրների ուսումնասիրության ռուսասանյան կենտրոնի սնորեն Սեմյոն Բաղդարովը վստահ է, որ զինված հակամարտության դաշտերում Թուրքիան է: Նա հիշեցնում է, որ նոյեմբեր-դեկտեմբերին Ադրբեջան մի օտր այցելություններ կատարեցին Թուրքիայի արադրմանախարար Մեկուլթ Զավուլուլուն, վարչադեմ Ահմեդ Դավութօղլուն, իսկ նախագահ Երողանը մեկերկու անգամ փորձեց այցելել: «Դեռ Ալիեւը թաղվա Անկարա: Եվ նրան ուղղակիորեն ասացին՝ թող սկսի մարտական գործողություններ, իրենի կօգնեն», ասում է Բաղդասարովը:

Նույն սեակետն է արախայտում ԼՂՀ նախագահի մամը ֆարսուղար Դավիթ Բաբայանը, հիշեցնելով Ալիեւի այցի ժամանակ Ղարաբաղի ազատագրման եւ եղբայրության վերաբերյալ թուրքական կողմի արած դաժնությունները հայտարարությունները: Այդ ամենը վկայում է, որ Թուրքիան օտադրադե կողմ է:

Ադրբեջանցիների (իմա՝ կովկասյան թաթարների) հեռ արյունակցական կաղը նկատ ունենալով՝ Երողանը թերեւս մեկում է մեծ Թուրքիայի նախագիծ: Սկզբնական փուլում Անկարան եւ Բաբուն ծավալել են բանակների համագործակցություն:

ցի դրանից, Թուրքիան դատաստվում է Ադրբեջանին մասակարարել 155 միլիմետրանոց Firtina ինֆընըթաց հաուբիցներ:

Թուրք զինվորական խորհրդակալներն Ադրբեջանի զինված ուժերում վաղուց յուրայիններ են: Նրանք մասնակցում էին Արցախի դեմ սանձագերծված Բազորյա դաշտերում:

Արցախի վրա հարձակման դաշտեր կարող էր լինել նաեւ այն, որ Երողանին օտաղ կարգով լծակ էր դեմ Ռուսասանի վրա ազդելու համար, որը ձախողեց Թուրքիայի դեմաքրատուրները Միմասյան: Անկարան դրանով նաեւ ձգտում էր Մոսկվային դրդել ինֆրաբերաբար երկարաձգելու 1921 թ. ռուս-թուրքական բարեկամության ու եղբայրության դաշնադադիրը, ըստ որի Յայասանը կորցրեց իր սարածի կետը, ներառյալ ազգային խորհրդանիւ Արաւս լեռը:

Ի դեմ, Միմասյանի իյուստում ռուսական «Սու-24»-ի ոչնչացումից հեռո Պեդոնայի որոշ դատագամակրներ առաջարկեցին չեղարկել այժմեականությունը կորցրած այդ դատասաղոթը: Եթե դա սեղի ունենա, ադա Թուրքիան կարող է կորցնել երկրի ներկա սարածի 30 տկոսի իրավաբանական իրավունքը, նշում է «Նեգալիսիմայա գազեթան»՝ հավելելով, որ չեղարկման դեմում, հավանաբար, ոչինչ սեղի չի ունենա: Վրասանը Կարիի դաշնամագիրը չեղարկեց 2005 թ., բայց սահմանային սյուները մնացել են նախկին սեղերում: Մինչդեռ ռուս-թուրքական հարաբերությունների վստացման հեռեւանով երկու կողմն սեռեական կաղերի թուլացումը ներին հակաֆրական դաշտերում դաշնայիններում լուրջ գլխացավան է Երողանի համար:

Մարի 31-ին Երողանը Վաչինգոսնում հայտարարեց Մոսկվայի հեռ հարաբերությունների վերականգնման անհրաժեշտության մասին: Նույն օրը թուրքական ՋԼՄ-ներում հայտնվեցին հաղորդումներ խփված «Սու-24»-ի անձնակազմի հրամանատար Օլեգ Պեկուլի սղանության դատասխանատուությունը սսանձած գրողային Ալիարսլան Չելիֆի ձերբակալման մասին: Իսկ բառացիորեն մեկ օր անց նա ողջունում էր Արցախի դեմ ռազմական գործողությունների ծավալումը: Արդ, ո՞րն է Երողանի իրական նպատակը...

Քառորյա դաշտերում սանձագերծման մեջ յուրաքանչյուր երկրի դեռակատությունը ժամանակի ընթացում ավելի դաղ կղառնա, ֆանգի հավերժական գաղտնիներ չեն լինում:

